

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Linda Asp

RAKENNUSYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

2007

RAKENNUSYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Asp, Linda
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto
Maaliskuu 2007
Jullenmaa, Marja-Liisa
UDK: 657.22 ; 657.3
Sivumäärä: 60

Avainsanat: tilinpäätös, tunnuslukuanalyysi, talousennuste

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin rakennus- ja saneeraustöitä harjoittavan Rakennusyritys X:n taloudellista tilaa tilinpäätösanalyysin avulla. Analyysi suoritettiin tilinpäätöksen oikaisun, prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen, trendianalyysin ja tunnuslukujen laskemisen avulla. Rakennusyritys X:n tilinpäätöksiä tutkittiin vuosilta 2003-2005.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista tutkimusta, jolloin luvut laskettiin suoraan tilinpäätöksistä. Työn teoriapohja koottiin alaa käsittelevästä kirjallisuudesta sekä internetlähteistä. Rakennusyritys X:n toimialavertailun avuksi otettiin Finnveran, Suomen asiakastiedon ja Tilastokeskuksen kokoamia tilinpäätöstilastoja. Saatujen arvojen syvällisempään pohdintaan käytettiin myös johdon haastattelu sekä toimialalla esiintyvät yleiset näkökulmat.

Tuloksia saatiin Rakennusyritys X:n prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen, trendianalyysin sekä tunnuslukujen kautta. Niiden pohjalta luotiin näkemys yrityksen menneisyydestä ja siitä, miten yritys on tarkastelujakson aikana kehittynyt. Tunnuslukujen avulla pohdittiin yrityksen tilaa kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden sekä kasvun näkökulmista. Näiden pohjalta laskettiin tuloslaskelmatyyppinen ja taseen vastattavan mukainen ennuste vuosille 2007 ja 2008.

Tutkimuksen toivottiin antavan yrityksen johdolle ajatuksia siitä, kuinka paljon tilinpäätöksen avulla saadaan yrityksestä tietoa, miten niiden avulla voidaan ennustaa tulevaa ja mitä menneisyyden onnistumisista/virheistä voidaan oppia.

ANALYSIS OF THE FINANCIAL STATEMENTS FOR CONSTRUCTION COMPANY

Asp, Linda
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Business and Administration
Financial Administration
March 2007
Jullenmaa, Marja-Liisa
YKL: 657.22 ; 657.3
Number of Pages: 60

Key Words: financial statement, key ratio analysis, financial forecast

The subject of this thesis was to analyse financial position of the trade- and rebuilding work firm called Rakennusyritys X. The analysis was built up by corrections of financial statements, percentage financial statement, trend analysis and key ratios. The financial statements that were examined in this study work, placed in years 2003-2005.

Thesis method was used mainly as quantitative research and the values were calculated directly from financial statements. Theory was compiled by literature and internet sources. Comparison between the firm and branch was used by financial statements that were gathered Finnvera, Suomen asiakastieto and Tilastokeskus. More soul-searching was used also by the interview of the management, the general aspects of the branch and the financial statements statistics.

Results were found from the percentage financial statements and trend analysis of the Rakennusyritys X. And by those results was created an inspection of the company's past and how the company was developed. By way of key figures was exercised the company's condition in the aspect of profitability, solidity, liquidity and growth. With the results of these studies was counted prophesy for profit and loss account and balance sheet liabilities. Prophecy contained years 2007 and 2008.

The main thing to make this thesis was to give the company X's management thoughts about how much a man can get information form financial statement and how the information can be used to forecast the future and if the survey can find some aspects that can be used to learn from the mistakes and success of the past.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TILINPÄÄTÖSANALYYSIN TARKOITUS.....	7
2.1	Tilinpäätös analysoinnin pohjana.....	7
2.2	Tilinpäätöksen mittauskohteet	8
2.3	Analyysissä käytettävät menetelmät	10
2.4	Tilinpäätösanalyysin vaiheet.....	12
2.5	Tilinpäätöksen oikaisuvaatimukset	14
2.6	Tilinpäätösanalyysin käytön rajoituksia.....	19
3	RAKENNUSALASTA YLEISESTI	21
3.1	Rakennusalan kirjanpidolliset erityispiirteet.....	21
3.2	Rakennusalan pk-yritysten yleinen tuloslaskelma ja taserakenne	21
4	CASE YRITYS	23
5	CASE YRITYKSEN TULOSLASKELMIEN JA TASEIDEN KÄSITTELY	24
5.1	Case yrityksen tuloslaskelman oikaisuvaatimukset	24
5.2	Case yrityksen taseen oikaisuvaatimukset	26
6	CASE YRITYKSEN PROSENTTILUKUMUOTOINEN TILINPÄÄTÖS	28
6.1	Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma	28
6.2	Prosenttilukumuotoinen tase	30
7	CASE YRITYKSEN TRENDIANALYYSI.....	32
8	CASE YRITYKSEN TUNNUSLUKUANALYYSI.....	35
8.1	Toimialavertailu	35
8.2	Kannattavuus.....	36
8.3	Maksuvalmius	42
8.4	Vakavaraisuus	45
8.5	Kasvu	47
8.6	Konkurssin todennäköisyys	48
8.7	Henkilöstön tehokkuus.....	49
9	TALOUDEN SUUNNITTELU TULEVAISUUTTA VARTEN.....	50
9.1	Yleinen ennuste tulevasta kehityksestä.....	51
9.2	Yrittäjän oma näkemys tulevaisuudesta.....	52
9.3	Riskit	52
9.4	Ennusteet vuosille 2007 ja 2008	53

10 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	55
10.1 Yleisesti tilinpäätöksen perusteella.....	55
10.2 Tunnusluvut ja ennustaminen	56
10.3 Tutkimustehtävän ratkaiseminen	57
10.4 Menetelmän rajoitukset.....	58
10.5 Jatkoimenpide-ehdotukset.....	58
LÄHTEET	59
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tilinpäätös on tärkeä tietolähde mitattaessa yrityksen toimintaa taloudellisesta näkökulmasta. Sen avulla voidaan tehdä päätelmiä yrityksen taloudellisuuden ja tehokkuuden tilasta ja yritystoiminnan kehittämiskohteista. Tässä tutkimuksessa etsitään vastausta kysymykseen: miten esimerkkiyrityksen taloudellista menestymistä ja liikumavaraa voidaan tutkia tilinpäätösanalyysin avulla? Tutkimusta varten hyödynnän sitä taloudellista tietoa, jota esimerkkiyrityksestä voidaan tilinpäätöksistä selvittää. Tutkimukseen etsitään vastauksia erilaisilla kvantitatiiviseen tutkimukseen pohjautuvilla tilinpäätösanalyysimenetelmillä kuten prosenttilukumuotoisella tilinpäätöksellä, trendianalyysillä ja tunnusluvuilla. Menetelmillä kartoitetaan se tieto, joka tutkittavasta yrityksestä saadaan tilinpäätöksestä ja tuloksista johdetaan päätelmiä siitä, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet saatuihin arvoihin. Tutkimuksen avulla kartoitetaan myös yrityksen taloudellinen tilanne ja selvitetään miten yritys sijoittuu muihin toimialansa yrityksiin nähden. Tutkimuksessa pohditaan lopuksi, miten talous nähdään tulevaisuudessa ja miten tulevaisuuden arviot vaikuttavat yrityksen taloudelliseen tilaan.

Tutkimuksen kohteena on rakennusalalla toimiva yritys, jota kutsutaan jatkossa nimellä Rakennusyritys X tai case yritys. Keskeisin tilinpäätöksen hyödyntäjä on yrityksen omistaja. Analyysi hahmottaa yrittäjälle yksityiskohtaisesti yrityksen taloudellisen tilanteen laskettavien tunnuslukujen, trendianalyysin, prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen ja toimialavertailun avulla. Tässä tilanteessa omistaja on erityisesti kiinnostunut saamaan tietoa oman panostuksen määrästä suhteessa riskeihin ja saatuun tuottoon.

Tutkimus pohjautuu Rakennusyritys X:n luovuttamiin tilinpäätöksiin vuosilta 2003 – 2005 sekä vuoden 2006 välitilinpäätökseen, kuin myös yritysjohton näkemyksiin tulevasta. Tilinpäätösanalyysi antaa tietoa edellytyksistä, joilla yritys toimii tulevina vuosina. Yrityksen hyvä tai huono menestys voidaan lukea sen tilinpäätöstiedoista. Saatujen tulosten perusteella voidaan laatia taloudellinen suunnitelma vuosille 2007 ja 2008 jossa eri toiminnallisten päätösten vaikutus tilinpäätökseen selvitetään.

2 TILINPÄÄTÖSANALYYSIN TARKOITUS

2.1 Tilinpäätös analysoinnin pohjana

Yrityksen virallinen tilinpäätös sisältää tuloksen muodostumista kuvaavan tuloslaskelman, tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa erittelevän taseen ja liitetiedot. Liitetiedot täsmentävät tuloslaskelmassa ja taseessa esiintyviä eriä. Kirjanpitolaissa on lisäksi vaatimus tietyn koon ylittävien yritysten laatia toimintakertomus, rahoituslaskelma sekä erinäisiä tunnuslukuja. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 17.)

Tilinpäätöstä koskevat vaatimukset säädellään 30. päivä joulukuuta, vuonna 1997 voimaan tulleessa kirjanpitolaissa sekä samana päivänä valmistuneessa kirjanpitoasetuksessa. Tilinpäätöksen esittämisestä antavat määräykset löydetään kirjanpitolaista, kirjanpitoasetuksesta sekä kirjanpitolautakunnan yleisohjeesta. Myös verolakeihin on sisällytetty kohtia tilinpäätöstä varten. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 27.)

Tuloslaskelma voidaan muodostaa joko kululajipohjaisena tai toimintokohtaisena. Kululajipohjaisessa tuloslaskelmassa tilikauden tuotoista vähennetään kulut kululajijärjestyksessä. Toimintokohtaisen tuloslaskelman erottaa kululajipohjaisesta tuloslaskelmassa puolestaan siten, että kulujen vähennykset suoritetaan toimintokohtaisesti. Toisin sanoen tuotoista vähennetään ensin hankintaan ja valmistukseen liittyvät kulut, sitten valmistuksen kulut, tämän jälkeen myynnin ja markkinoinnin kulut ja viimeisenä liiketoiminnan muut kulut. Yleisimmin Suomessa käytetään kululajipohjaista tuloslaskelmaa. Kululajipohjainen tuloslaskelma antaa yksityiskohtaisempaa tietoa siitä, miten yrityksen liikevoitto muodostuu. Suomen lainsäädännössä oli aiemmin oikeus tehdä ainoastaan kululajikohtainen tuloslaskelma. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 28-38.)

Tase muodostuu kahdesta osasta, vastaavasta ja vastattavasta. Vastaavaa -puolelta selviää se, mistä osista yrityksen omaisuus on rakentunut ja vastattavaa -puolelta se, miten yrityksen rahoitusrakenne on jakaantunut. Vastaava kertoo minkälaisia pitkäaikaisia (pysyvät vastaavat) ja lyhytaikaisia tuotannontekijöitä (vaihtuvat vastaavat) yrityksellä on käytössään. Pysyvät vastaavat ovat siis tarkoitettu tuottamaan tuloa yritykselle useana tilikautena. Pysyvät vastaavat jakaantuvat edelleen aineettomiin hyödykkeisiin, aineellisiin hyödykkeisiin ja sijoituksiin. Vaihtuvat vastaavat sisältä-

vät vaihto-omaisuudet ja saamiset. Taseen vastattavaa puolella on eritelty oma ja vieras pääoma. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 38-40.)

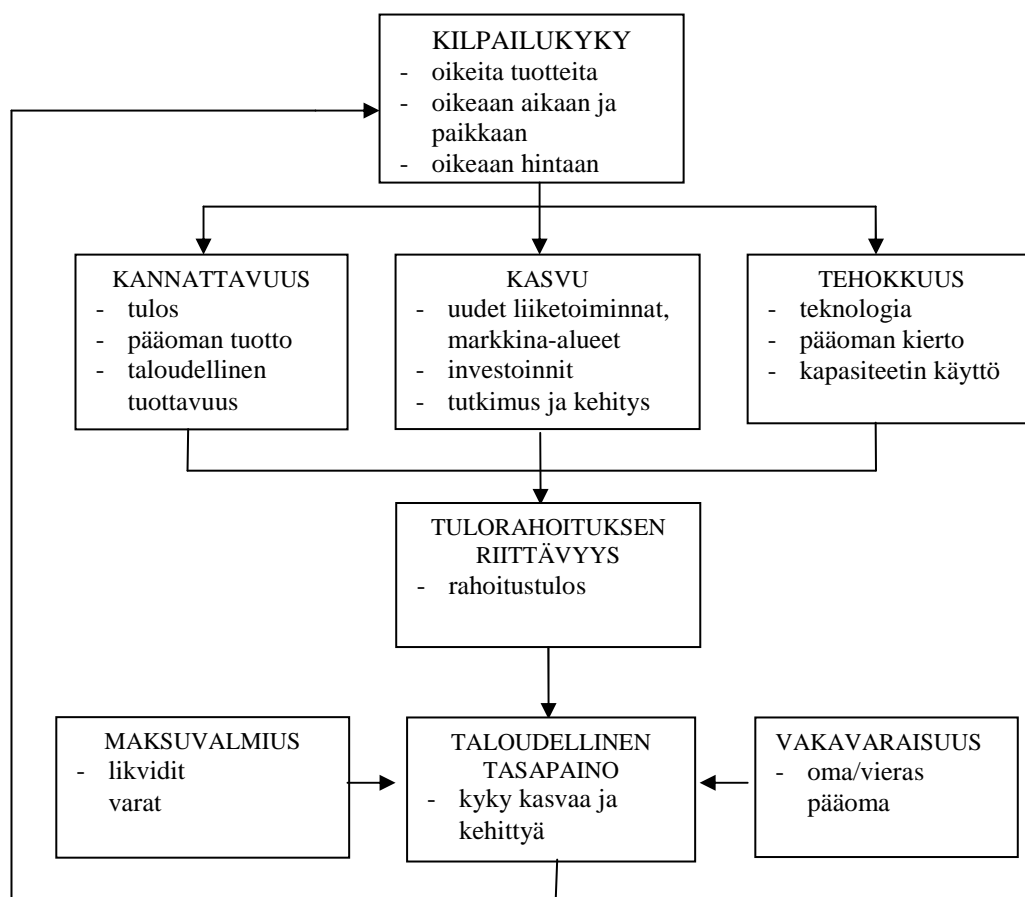
Tilinpäätöstietojen löytymisen helpottamiseksi ovat kirjanpitolaissa ja -asetuksissa annettu omat määräykset liitetiedoista. Liitetiedoissa annetaan kirjanpitoasetusten mukaisesti informaatiota tilinpäätöksen laatimisesta, tuloslaskelmasta, taseen vastavista ja vastattavista, vakuuksista ja vastuusitoumuksista, henkilöstöstä ja toimielinten jäsenistä, omistuksista muissa yrityksissä sekä konserniin kuuluvan kirjanpitovelvollisen liitetiedoista. Liitetiedoista ei tarvitse antaa vertailutietoja aikaisemmilta tilikausilta. (Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000, 80-81.)

Toimintakertomus on tilinpäätöksessä informaationlähde yrityksessä tapahtuneista olennaisista asioista. Olennaisia tapahtumia voivat olla vaikkapa liiketoiminnan aloittaminen tai lopettaminen, sekä ylimmän johdon henkilöstömuutokset. Toimintakertomuksessa arvioidaan myös yrityksen tulevaisuuden näkymiä ja kehitystä. Tulevaisuutta arvioidaan sanallisesti, eikä euromääräisiä arvioita anneta. Tutkimuksesta ja kehitystoiminnasta ilmoitetaan puolestaan se rahamäärä, joka tällaiseen toimintaan on sijoitettu, ja miten sitä on tilinpäätöksessä käsitelty. (Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000, 68-81.)

2.2 Tilinpäätöksen mittauskohteet

Yrityksen taloudellinen tila on riippuvainen erilaisista tekijöistä. Jotta toiminta olisi vakaalla pohjalla pitkällä aikavälillä, yrityksen tulee kattaa neljä toisiinsa vaikuttavaa perusaluetta: kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius ja kasvu. Tilanne, jossa yrityksen toiminta on rahoitettu suurella määrällä korollista vierasta pääomaa, vaikuttaa yrityksen korkokustannusten nousuun ja kannattavuuteen. Korot tulee hoitaa, oli yrityksen taloudellinen asema mikä tahansa. Tällainen tilanne saattaa vaikuttaa maksuvalmiuden heikentymiseen. Jos yrityksen vakavaraisuus on huonolla tasolla, yritys joutuu yhä enemmän rahoittamaan toimintaa velkarahoituksella. Näin ollen tulovirrasta valuu yhä enemmän rahaa korkojen hoitoon, eikä uusien tuotteiden/palveluiden kehittämiseen ja myymiseen. Tämä saattaa olla yrityksen tulokselle, maksuvalmiudelle ja kannattavuudelle rasite, joka viime kädessä tilanteen jatkuessa johtaa konkurssiin. Jotta yrityksen toimintaan vaikuttavia taloudellisia tekijöitä pysyttäisiin seuraamaan ja riskejä tunnistamaan, on tähän tarkoitettut raportit ja tunnuslu-

vut jatkuvasti mukana yrityksen toiminnassa. Yrityksen taloudelliseen toimintaan vaikuttaa myös tietenkin yrityksen kyky vastata olemassa olevaan kilpailutilanteeseen. Tähän on olemassa yksinkertainen ratkaisu: teettämällä oikeita tuotteita tai palveluita oikeaan aikaan, oikeassa paikassa ja oikealla hinnalla. Kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja kasvun hallinnan lisäksi yrityksen toiminnan jatkumisen ja kehittämisen kulmakiviä ovat tuottavuus ja tehokkuus (esim. henkilöstön ja johdon tehokkuus) sekä riittävä tulorahoitus. (Kuvio 1). (Lehtonen 2002, 35-37.)

Kuvio 1. Yrityksen taloudellinen tasapaino (Lehtonen 2002, 37.)

Yrityksen toiminnan jatkuvuuden tärkeimpänä perustana on liiketoiminnan kannattavuus eli tuloksen muodostuminen. Ilman kannattavuutta, yritys ei pysty pitkällä tähtäimellä toimimaan ja sijoitetulle pääomalle on saatava riittävä tuotto. Kannattavuuden mittarina voidaan käyttää yksinkertaisesti liiketoiminnan voittoa tai vaihtoehtoisesti tappiota suhteessa liikevaihtoon tai pääomien määrää suhteessa tulokseen. Se, kuinka kannattava yrityksen tulisi olla, määräytyy tavasta mitata kannattavuutta ja sille asetetuista tavoitteista. (Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000, 180.)

Vakavaraisuudella mitataan yrityksen pitkän aikavälin velvoitteita. Näin ollen käytetään usein kuvausta: rahoitusrakenteen terveellisyys. Yrityksen vakavaraisuuden mitana on sen kyky selviytyä pääomien (oman ja vieraan) aiheuttamista velvoitteista. Jos yrityksen vakavaraisuus on joustava, on se merkki siitä, että yrityksen on mahdollista saada uutta velkaa tarpeen niin vaatiessa. Se, missä suhteessa oma ja vieras pääoma jakaantuvat yrityksen taseessa, on tapauskohtaista ja suhteen päättää usein yrityksen omistajien riskinottohalu. (Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000, 212.)

Maksuvalmius tarkoittaa yrityksen selviytymiskykyä menoista lyhyellä aikavälillä. Hyvällä maksuvalmiudella yritys pystyy hoitamaan juoksevat maksuvelvoitteet. Maksuvalmiuteen lukeutuvia varoja ovat mm. kassavarat tai pankkitalletukset. Myös helposti rahaksi muutettavat varat, kuten arvopaperit, saamiset ja varasto ovat maksuvalmiuteen vaikuttavia asioita. Kannattavalla yritykselläkin saattaa olla riittämätön maksuvalmius, jolloin tulojen kertyminen hidastuu pitkällä myyntisaamisilla tai varaston kierto on liian hidasta. (Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000, 199.)

Yritystä voidaan perinteisten arviointikohteiden lisäksi arvioida myös kasvun näkökulmasta. Kannattavan yrityksen tulee liiketoiminnan harjoittamisen kannalta oltava jonkinlaisessa kasvussa, jotta yleisellä tasolla nousevat palkkakulut ja muut liiketoiminnan kulut saadaan jatkossakin katettua. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 88.)

Tilinpäätösanalyysin tarkoituksena on mitata näiden neljän osa-alueen tilannetta tutkittavassa yrityksessä. Se, mitä tilinpäätösanalyysillä haetaan, on pitkälti riippuvainen työn hyödyntäjän asettamista tavoitteista analyysille.

2.3 Analyysissä käytettävät menetelmät

Tilinpäätösanalyysi antaa useita vaihtoehtoja yrityksen taloudellisen tilan määrittämiseen. Menetelmiä ovat erilaiset tekniikat ja vertailuun valittavat kohteet. Analyysitekniikoita ovat prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi ja tunnuslukuanalyysi. Vertailutapoihin kuuluu mm. ajallinen poikkileikkausanalyysi, jolloin analysoitavasta yrityksestä eri tekniikoiden avulla tuotetaan arvoja yhdeltä vuodelta, joita verrataan muihin yrityksiin. Peräkkäisten vuosien aikasarja-analyysissä puolestaan analysoidaan yrityksen arvoja peräkkäisiin vuosiin. Vertailuna voidaan myös

käyttää kahden mainitun yhdistelmää, jossa yrityksen eri vuosien saatuja arvoja verrataan muiden yritysten arvoihin. (Hyvönen 2004.)

Yksi tapa analysoida yrityksen tilinpäätöksen arvoja on prosenttilukumuotoinen tilinpäätös. Siinä tuloslaskelman ja taseen eriä vertaillaan tiettyyn tilinpäätöksen erään. Tuloslaskelmassa verrataan eriä liikevaihtoon ja taseessa taseen loppusummaan. Vertailu tehdään oikaistun tuloslaskelman ja taseen luvuista. Vertailussa kiinnitetään huomiota ennen kaikkea tuloslaskelmasta selvitettävän kulurakenteen hahmottamiseen ja rahoitusrakenteen tutkimiseen. Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös antaa myös mahdollisuuden yritysten keskinäiseen vertailuun. Tällöin yrityksen koko ei häiritse vertailtavuutta. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 87-95.)

Trendianalyysi on tarkoitettu tilinpäätöksessä olevien arvojen kehityksen seuraamiseen. Lukujen muodostaminen tapahtuu siten, että ensimmäisen tarkasteluvuoden arvoksi annetaan 100 % ja saman erän arvot lasketaan suhteessa ensimmäiseen vuoteen. Näin ollen esimerkiksi tilikauden tulos vuonna 2004 suhteutetaan perustilikauteen, esimerkiksi vuoteen 2003. On kuitenkin huomioitava se, että trendianalyysia ei prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen tavoin voida käyttää yritysten väliseen vertailuun. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 96-102.)

Tilinpäätöksestä voidaan saada runsaasti yritystä koskevaa tietoa. Tilinpäätösanalyysillä yritys selvittää, minkälaisen kuvan se välittää ulkopuolisille. Analysoinnin todenmukaisuus on parantunut Euroopan yhteisöjen tilinpäätösdirektiivien käyttöönoton jälkeen. Vaikka yhdenmukaistaminen on tuonut tilinpäätökseen selkeyttä, joka mahdollistaa yrityksen taloudellisen tilan kartoittamista suoraan tilinpäätöksestä ilman tunnuslukuja, on silti tunnuslukujen laskeminen tärkeä osa tilinpäätöksen analysointia. Tunnusluvut mahdollistavat vielä tänäkin päivänä erilaisten yritysten ja eri aikavälien vertailua. (Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000, 24-28.)

Tunnuslukujen arvoista voidaan muodostaa johtopäätöksiä paitsi analysoitavan yrityksen eri vuosilta laskettavien tunnuslukujen vertailulla, myös YTN:n asettamien arvojen avulla. Arvoja kutsutaan joko hyviksi, tyydyttäviksi, välttäviksi tai heikoiksi. Vertailua on mahdollista suorittaa myös korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, pankkien ja sijoitusyritysten teettämien tutkimusten perusteella. Tunnuslukujen keskiarvojen käytössä on kuitenkin muistettava, että ne ovat käypiä ainoastaan samalla toimialalla

olevien yritysten välisessä vertailussa. Päätelmien tekemisessä on huomioitava myös, missä tilanteessa yritys on, kasvu- vai omistajamuutosvaiheessa. Myös suhdannevaikutusten merkitys on aina ajankohtainen. (Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000, 25-35.)

Tärkeää tunnuslukujen hyväksikäytössä ei ole niistä saatavat numeeriset arvot, vaan niiden perusteella synnyttävät johtopäätökset. Mitkä asiat ovat saatujen lukujen takana? Tunnuslukujen on myös mitattava kaikki taloudellisuutta kuvaavat piirteet, joita ovat kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius ja kasvu. Tunnuslukujen on myös sovittava yrityksen toimintaan ja mitattava juuri kyseiseen yritykseen sopivia mittauskohteita. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 107.)

Tunnuslukuja on olemassa kymmeniä eri versioita. Kannattavuuden tunnuslukuihin kuuluu liikevoittoprosentti, koko pääoman tuottoprosentti, sijoitetun pääoman tuottoprosentti ja oman pääoman tuottoprosentti. Maksuvalmiutta kuvaamaan voidaan laskea current ratio, quick ratio, nettokäyttöpääomaprocentti ja käyttöpääoman kiertoaikavut. Vakavaraisuuden tunnuslukuihin lukeutuu omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus, gearing -prosentti ja korkojen hoitokate. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 88-94.) Tunnuslukujen käytöstä selviää lisää case yrityksen tunnuslukujen laskemisen yhteydessä kappaleessa 8.

2.4 Tilinpäätösanalyysin vaiheet

Tilinpäätösanalyysin ensimmäisenä vaiheena on analyysin perusaineiston eli tilinpäätöstietojen muokkaus. Muokkauksen lähtökohtana on se, että tilinpäätöksen sisällön peruseriaatteen olisivat yhtiömuodosta riippumatta kaikille samat. Tämä on edellytys sille, että yritykset tulevat vertailukelpoisiksi keskenään ja yrityksen aikaisempien vuosien tilinpäätöksiä voidaan verrata myöhempien ajankohtien tilinpäätöksiin. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 19.)

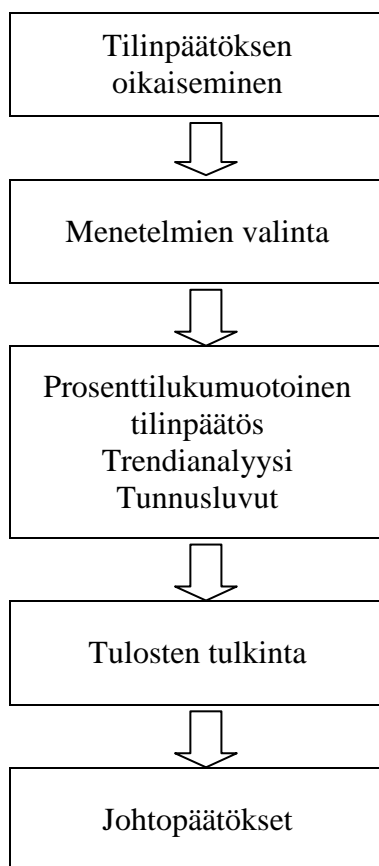
Tilinpäätöksen muokkauksen oikeellisuuteen vaikuttavat olennaisesti tilinpäätöksestä saatava informaatio. Mitä enemmän tilinpäätöksestä voidaan saada tietoa oikaisua varten, sitä luotettavampi oikaisusta saadaan. (Lehtonen 2002, 306.)

Toisena vaiheena analysoinnissa on analysoitavan yrityksen mittauskohteiden valinta. Jotta kohteista saataisiin käyviä tuloksia, on valinta tehtävä myös niiden menetelmien välillä, joita mittauksessa käytetään. Valintoihin vaikuttaa se, kuka toimii analysoijana ja mihin tarkoitukseen analysointia käytetään. Tunnuslukujen valinnassa on kiinnitettävä huomiota tunnusluvun validiteettiin, eli siihen, että tunnusluku valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tunnusluvun on mitattava juuri sitä mitä sen on tarkoituskin mitata. Toisena kriteerinä on tunnusluvun luotettavuus, joka edellyttää tunnuslukujen vertailtavuutta vuodesta toiseen. Satunnaisten tekijöiden vaikutus on pyrittävä poistamaan. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 19.)

Kolmas vaihe on tutkittavan yrityksen analysointi erilaisten käytössä olevien menetelmien avulla. Näitä metodeja ovat mm. prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi ja tunnuslukuanalyysi. Kun erilaiset analysointitavat on toteutettu, tärkein vaihe tulee vasta näiden toimenpiteiden jälkeen. Olennaisin osa tilinpäätösanalyysissä on nimittäin analysoinnista saatujen tulosten arviointi ja niiden taustalla vaikuttavien tekijöiden selvittäminen. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 20.)

Tunnuslukujen analysoinnissa tulee tunnuslukuja tutkittaessa kiinnittää huomiota toteutuneisiin arvoihin ja niiden muutoksiin useampien vuosien ajanjaksolla ja miten tunnusluvuista saadut arvot ovat sijoittuneet asetettuihin odotuksiin. Näitä voivat olla vaikkapa yrityksen itse asettama tai toimialalle asetetut yleiset arvot. (Lehtonen 2002, 314-315.)

Tulkinnassa tulee kuitenkin muistaa, että yksi tunnusluku ei kerro koko totuutta. Tunnuslukuja on näin ollen valittava useampia. Tunnuslukuja muodostetaan myös useammista peräkkäisistä vuosista. Näin ollen saadaan luotettavampi arvio esimerkiksi siitä miten yrityksen tilikauden voitto on kehittynyt. (Salmi 2005, 91.) Tilinpäätösanalyysin vaiheet voidaan kiteyttää kuviossa 2, joka on muokattu Lehtosen (2002, 300.) kuviosta.

Kuvio 2. Tilinpäätösanalyysin vaiheet

2.5 Tilinpäätöksen oikaisuvaatimukset

Ennen kuin yrityksen tilinpäätöksiä voidaan analysoida, on ensin tilinpäätös oikaistava. Oikaisu vaaditaan, jotta yritykset saadaan vertailukelpoisiksi keskenään. Kirjanpitolain ja -asetuksen uusimisen (1997) myötä tilinpäätöksen tekeminen on tiukentunut ja näin ollen tilinpäätöksen oikaisutarve on vähentynyt huomattavasti entisestä. Ennen lain uudistusta yrityksillä oli mahdollista muokata tilinpäätöstään mm. poistoilla ja varauksilla. Yritystutkimusneuvottelukunta (YTN) antaa kirjanpitolakiin perustuen ohjeita tilinpäätöksen oikaisuista, joita tässä tutkimuksessa tullaan jatkossa viittaamaan. Seuraavassa taulukossa 1 esitetään YTN:n (2005, 12-13.) muodostama runko oikaistulle tuloslaskelmalle. Tässä tutkimuksessa käsitellään seuraavaksi niitä oikaisuja, joita case yrityksessä on tarkistettava ja tarvittaessa oikaistava.

TAULUKKO 1. Oikaistun tuloslaskelman runko

LIKEVAIHTO

LIKETOIMINNAN TUOTOT

YHTEENSÄ

Aine- ja tarvikekäyttö
 Ulkopuoliset palvelut
 Henkilöstökulut
 Laskennallinen palkkakorjaus
 Liiketoiminnan muut kulut

KÄYTTÖKATE

Suunnitelman mukaiset poistot

LIKETULOS

Muut korko- ja rahoitustuotot
 Korkokulut ja muut rahoituskulut
 Välittömät verot

NETTOTULOS

Satunnaiset kulut

KOKONAISTULOS

Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys
 Laskennallinen palkkakorjaus

TILIKAUDEN TULOS

Tuloslaskelmassa ensimmäisenä eränä on liikevaihto. Se muodostuu yrityksen varsinaisen toiminnan tuotteiden tai palvelujen myyntituotoista joista on vähennetty arvonlisävero, annetut alennukset ja muut välittömät verot. Sekä oikaistussa, että virallisessa tuloslaskelmassa liikevaihdolla tarkoitetaan samaa asiaa. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 62.)

Liiketoiminnan muihin tuottoihin sisällytetään tuotot, jotka ovat yhteydessä varsinaiseen liiketoimintaan, mutta eivät kuulu liikevaihtoon. Tällaisia tuottoja voivat olla esim. vuokratuotot, käyttöomaisuuden myyntivoitot, muilta yrityksiltä perityt korvaukset sekä saadut avustukset (tutkimus-, tuotekehitys, työllistämis- ja EU-tuet). Tilinpäätösten vertailtavuus ja tunnuslukujen laskenta vaikeutuu, jos liiketoiminnan muut tuotot sisältävät tuloksen kannalta olennaisia, kertaluontoisia tuottoja. Näin

ollen nämä erät siirretään satunnaisiin tuottoihin ja niihin liittyvät kulut satunnaisiin kuluihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 14-15.)

Aine ja tarvikekäyttö selvitetään suoraan virallisen tuloslaskelman tilikauden ostoista. Ostoista on valmiiksi vähennetty esim. rahtikulut, kurssierot ja arvonnisäverot. Ulkopuoliset palvelut tarkoittavat yrityksen ulkopuolisilta hankittavia palveluita, jotka liittyvät olennaisilta osin tuotantoon tai myyntiin. Esimerkkinä voidaan mainita alihankkijoiden, suunnittelutoimistojen ja henkilöstövuokrauspalvelujen kulut. Hallintoon liittyvät, kiinteät palvelut esim. kirjanpito ja tilintarkastuspalkkiot eivät kuulu tähän ryhmään, vaan muihin kuluihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 15-16.)

Henkilöstökulut jaetaan kahteen erään, palkkoihin ja palkkioihin sekä palkan perusteella laskettaviin pakollisiin kuluihin (sosiaaliturvamaksut, eläkkeet, eläkevakuutusmaksut ja pakolliset vakuutusmaksut). Vapaaehtoiset henkilöstökulut kuuluvat liiketoiminnan muihin kuluihin (päivärahat, kilometrikorvaukset, luontoisedut). (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 32.)

Pienissä henkilöyhtiöissä omistaja ottaa palkkansa yksityistilin kautta, mikä vähentää omaa pääomaa. Vertailu pienten yritysten välillä vaikeutuu, jos kannattavuuteen vaikuttavien henkilöiden palkka- tai muut kulut eivät sisälly tuloslaskelmaan. Jos omistajan työpanos on olennainen, eikä työpanosta ole esitetty kuluna tuloslaskelmassa, on palkkakorjaus syytä tehdä porrastetusti lukuun ottamatta kiinteistöyhtiössä, säätiössä taikka yhdistyksessä. YTN:n suosituksen mukaan palkkakorjaus lasketaan liikevaihdon määrän mukaisesti. 12 kuukauden liikevaihdon ollessa 70 000 - 400 000 euroa, on palkkakorjaus 20 000 euroa/omistaja. Jos liikevaihto puolestaan on yli 400 000 euroa, palkkakorjaukseksi lasketaan yhteensä 30 000 euroa. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 16-17.)

Liiketoiminnan muut kulut ovat eriä joita ei ole erikseen eritelty virallisessa tuloslaskelmassa. Muihin kuluihin luetaan mm. vuokrat, mainos- ja markkinointi, hallinnon kulut, tietoliikenne ja pankkien palvelumaksut. Myös luottotappiot ja myyntiprovisiot ovat liiketoiminnan muita kuluja. Oikaisu koskee niitä eriä, jotka olennaisuuden periaatteella luetaan liiketoimintaan kuulumattomiin satunnaisiin, kertaluonteisiin eriin. Oikaisu tehdään silloin, kun näitä vastaavat tuotot siirretään satunnaisiin tuottoihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 18.)

Seuraavaksi oikaistussa tuloslaskelmassa lasketaan virallisesta tuloslaskelmasta poiketen välitulos nimeltä käyttökate. Käyttökate on arvo, joka liikevaihdosta jää jäljelle, kun siitä vähennetään liikevaihtoa vastaavat menot. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 65.)

Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan pysyvien vastaavien hankintamenoista sekä niiden arvioidusta taloudellisesta käyttöajasta. Kirjanpitolautakunta antaa suosituksia poistoajoista. Jos tuloslaskelmaan on merkitty KILA:n suosituksia ylittäviä poistoja, oikaistaan ne käyttäen EVL:n maksimipoistoja. Sama määrä lisätään myös oikaistun tuloslaskelman erään muuten tuloksen oikaisuksi. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 19.)

Rahoitustuotot ja -kulut jaetaan tuloslaskelmassa seitsemään ryhmään. Korkokulut tarkoittavat raha-, luotto-, vakuutuslaitoksille tai muille luotonantajille tilitettyjä vieraan pääoman kuluja. Erien jälkeen tuloslaskelmassa on välitulos, voitto ennen satunnaisia eriä. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 21.)

Satunnaiset tuotot ja kulut ovat varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomia, kertaluonteisia ja suuruudeltaan olennaisia eriä. Jos virallinen tuloslaskelma sisältää joitakin satunnaisia tuottoja tai kuluja jotka eivät täytä näitä periaatteita, siirretään ne liiketoiminnan kuluihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 22.)

Välittömät verot erittelevät tuloverot sekä muut välittömät verot. Oikaisu kohdistuu aikaisemmilta tilikausilta saatuihin veronpalautuksiin tai maksettuihin lisä-veroihin, jotka kuuluvat satunnaisiin tuottoihin/kuluihin. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 21.)

Viralliseen taseen eriä oikaistaan usealla tavalla (TAULUKKO 2). Oikaistussa taseessa on esimerkiksi tulevien leasingmaksujen määrää esittävä erä leasingvastuukanta, jota ei virallisesta taseesta löydä. Oikaistussa taseessa myös yhdistellään virallisen taseen eriä. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 70.)

TAULUKKO 2. Oikaistun taseen runko**PYSYVÄT VASTAAVAT**

Koneet ja kalusto

Aineelliset hyödykkeet yhteensä**VAIHTUVAT VASTAAVAT**

Myyntisaamiset

Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä**Rahat ja rahoitusarvopaperit****VASTAAVAA YHTEENSÄ****OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma tilik. alussa

Muut rahastot

Tilikauden tulos

Taseen oma pääoma yhteensä

Vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja varaukset yhteensä**Oman pääoman oikaisut****Oikaistu oma pääoma yhteensä****VIERAS PÄÄOMA**

Ostovelat

Muut korottomat lyhytaikaiset velat

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä**Oikaistu vieras pääoma yhteensä****VASTATTAVAA YHTEENSÄ**

Aineellisia hyödykkeitä ovat mm. maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet. Maa ja vesialueisiin lukeutuu esimerkiksi maa- ja metsäalueet, tontit sekä vesialueet. Rakennuksiin kuuluvat tehdusrakennukset, toimistorakennukset, varastot sekä myymälät ja muut rakennelmat. Koneet ja kalusto ovat vaikkapa tuotantoa varten hankittuja koneita ja laitteita, ajoneuvoja ja huonekaluja. Nämä erät eivät vaadi oikaisuja joten ne voidaan suoraan

poimia virallisesta taseesta. Oikaistua tasetta varten yhdistellään taseesta saatavat erät, muut aineelliset hyödykkeet sekä ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 28.)

Lyhytaikaiset saamiset jakaantuu oikaistussa taseessa myyntisaamisiin ja muihin saamisiin. Myyntisaamiset ovat ulkopuolisille myytyjen tuotteiden arvojen määrä, joista ei vielä ole saatu suoritusta. Muut saamiset ovat yhdistely virallisen taseen eristä lainasaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset. Siirtosaamisia ovat etukäteen suoritettut, tulevaan tilikauteen kuuluvat menot tai päättyneen tilikauden tulot joista ei vielä ole saatu suoritusta, osatuloutusten kertymä sekä laskennalliset verosaamiset. Oikaisu kohdistuu saamisiin sisältyvään osinkotuloon, joka poistetaan saamisista ja omasta pääomasta. Rahat ja rahoitusarvopaperit erään yhdistellään rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 32-33.)

Erä osake- tai muu peruspääoma pitää sisällään toiminimessä yrityksen peruspääoman. Erä ei sisällä oikaisutarpeita, joten luvut saadaan suoraan virallisesta taseesta. Oma pääoma saattaa sisältää myös muut rahastot ja kertyneet voittovarot, joihin ei tarvitse tehdä oikaisuja. Tilikauden voitto kohdasta löytyy virallisen tuloslaskelman mukainen tilikauden voitto (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 34-35.)

Lyhytaikainen vieras pääoma on velkaa, joka erääntyy viimeistään vuoden sisällä. Saadut ennakot saadaan suoraan virallisesta taseesta, mutta ostovelkoihin sisältyvä osamaksuvelat siirretään lyhytaikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan. Muut korottomat lyhytaikaiset velat sisältävät erät palkat, lomapalkkavelat, vakuutusmaksut, vuokrat, korot ja etukäteen saadut korko- ja vuokratulot. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 40-42.)

2.6 Tilinpäätösanalyysin käytön rajoituksia

Vaikka tilinpäätösanalyysi on yleisesti käytössä oleva yritysten taloudellisen menestymisen tarkastelutapa, on analyysissa edelleen kyseenalaistettavia kohtia, jotka vähentävät analysoinnin käyttökelpoisuutta ja tulosten yleistettävyyttä. Ongelmat alkavat jo tilinpäätöksen muokkauksessa. Yhtä, oikeaa ja ainoa menetelmää oikaisuun ei ole pystytty kehittämään. Tilinpäätöksissä on lakimuutosten myötä vieläkin muuta-

mia yritysjohtajien omassa harkinnanvarassa olevia asioita, joiden käytöstä johto päättää omakohtaisesti. (Salmi 2005, 98.)

Toimiala-analyysissa tulee muistaa vertailun luotettavuutta miettiessä, että jokaisen alan suuret yritykset ovat liiketoiminta-alueiltaan ja taloudellisuudeltaan monimuotoisempia yksiköitä, verrattaessa samojen alojen pieniin yrityksiin. Näin ollen pieni ja suuri yritys ovat keskenään vertailukelvottomia. Yrityksien toimintatilanteissa saattaa myös olla eroja. Kovassa kasvuliikkeessä oleva yritys voi lopulta tarvita suuriakin investointeja tai pääomien lisäystä vieraalla pääomalla toimintansa turvaamiseksi. (Salmi 2005, 103.)

Analysoinnin työmäärän helpottamiseksi on luotu erilaisia analyysiohjelmiä. Analysointiohjelmiä käyttävien on kuitenkin sisäistettävä, mistä analyysiohjelman valmiiksi laskemat tunnusluvut koostuvat ja ymmärrettävä, mitä luvut mittaavat. Muuten tunnusluvut jäävät vain epämääräisiksi tietoaineistoiksi, eikä niistä pystytä tuottamaan johtopäätöksiä (Salmi 2005, 105.)

Tilinpäätökselliset ratkaisut sisältävät myös tilikauden ajankohdan määrittämisen. Joillakin aloilla tulot saattavat ajoittua tiettyyn vuodenaikaan ja toisena ajankohtana tuotot ovat vähäisempiä. Myös inflaation vaikutus on otettava huomioon analysoitaessa eri vuosia. Yritysomistajien tavoitekin verotettavan tuloksen määrästä, ohjaa tilinpäätöksen muokkautumista (Salmi 2005, 106.)

Tunnuslukujen laskeminen on YTN:n kaavojen avulla yksinkertaistettu, mutta vieläkin tunnusluville löytyy erilaisia laskentatapoja. Tällöin toisistaan hieman poikkeavilla ohjeilla lasketut tunnusluvut antavat erilaisia tuloksia. Tämä vaikeuttaa ennen kaikkea vertailua yritysten välillä jos laskentatapaa ei ole selvitetty. Myös tunnuslukujen tulkinnoista saatetaan olla eri mieltä. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 142.)

Analysoijan taidot eivät välttämättä riitä tunnuslukujen käyttöön. Kaikki tunnusluvut eivät sovi käytettäväksi analysoinnissa. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea tilinpäätöksen erilaisuus toimialoittain. (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 91.)

3 RAKENNUSALASTA YLEISESTI

3.1 Rakennusalan kirjanpidolliset erityispiirteet

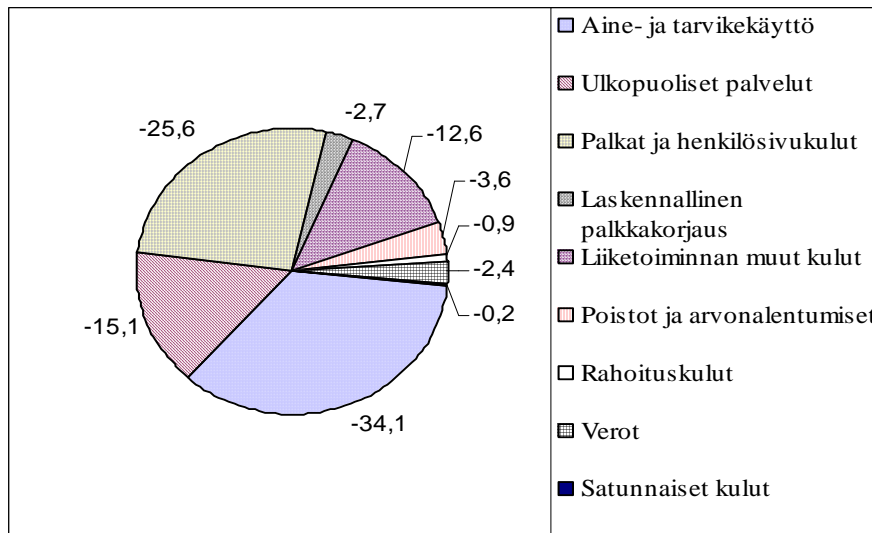
Kirjanpitolaissa on annettu mahdollisuus pitkän valmistusajan vievän projektin osatuloutukseen. Sen edellytyksenä on, että erilliskate voidaan ennakoida varmasti jonkin laskentajärjestelmän avulla. Pitkällä valmistusajalla tarkoitetaan noin vuotta, mutta yritykselle merkittävät projektit, joita valmistetaan useana tilikautena, osatuloutetaan. Tässäkin tapauksessa tulee ottaa huomioon jatkuvuuden periaate, eli osatuloutusta tulee käyttää kaikissa samantyyppisissä projekteissa. Osatuloutuksen käytön perusteena on se, että liikevaihto jakaantuu tasaisemmin tilikausien aikana. Valmistusaste voidaan määrittää syntyneiden kustannusten kertymisestä verrattaessa arvioituihin kokonaiskustannuksiin, fyysisen valmistumisasteen, kertyneiden työtuntien tai materiaalikäytön perusteella. (Lahti & Viljaranta 2001, 119-120.)

Rakennusyrittäjien kuuluvia pakollisia varauksia voivat olla takuuvaraus, 10 vuoden vastuut, tappiovaraus, saneeraus- ja lopettamismenot. Takuuvaraus on yleisin, rakennusyrittäjien oleva pakollinen varaus. Se on projektikohtainen ja tarkoittaa takuuajana odotettavissa olevia menoja kokemuksen perusteella arvioituna. Perustajaurakoinnissa on kymmenen vuoden vastuu rakennusvirheiden varalta. Ne syntyvät reklamoinnin ja vahingonkorvaushakemusten myötä. Tappiovaraus tarkoittaa projektin muodostumista tappiolliseksi, jolloin odotettavissa olevan tappion määrä kirjataan kuluksi kokonaisuudessaan. Varauksiin voivat sisältyä myös saneeraus- ja lopettamismenot, jotka perustuvat lakiin tai sopimukseen. Case yrityksessä vapaaehtoisena varauksena esiintyy toimintavarauus, joka ei kuitenkaan vaikuta oikaistussa tuloslaskelmassa kokonaistulokseen ja näin eräisiin tunnuslukuihin. (Lahti & Viljaranta 2001, 128-129.)

3.2 Rakennusalan pk-yritysten yleinen tuloslaskelma ja taserakenne

Rakennusyrittäjien yleistä tuloslaskelma- ja taserakenteen selvittämiseen käytetään Tilastokeskuksen keräämiä tilinpäätöstietoja teollisuuden ja rakentamisen tilinpäätöstietokannasta. Tilastokeskus on koonnut taulukot vuodelle 2004 saakka, joten luvut otetaan vuosilta 2003 - 2004. Toimialana on rakentaminen ja tilinpäätöstiedot on

tutkimusta varten otettu, case yrityksen koko huomioiden, pk-yritykset. Tutkimukseen osallistui yli 31 000 yritystä. Suurta prosentuaalista muutosta ei luvuissa ole viime vuosina tapahtunut, joten lukuja pidetään tutkimuksessa vertailuarvoina. (Tilastokeskus 2006.)

Kuvio 3. Toimialan pk-yritysten kustannusrakenne v. 2003 - 2004 (Tilastokeskus 2006.)

Kuviossa 3 nähdään, että rakennusosalalla eniten tilikauden tulosta rasittavat erät ovat aine- ja tarvikekäyttö sekä henkilöstökulut. Kustannuksia synnyttävät eniten aine- ja tarvikekäyttö, jotka olivat rakentamisen alalla keskimäärin 34 % sekä palkat ja henkilösivukulut, 26 % liikevaihdosta. Seuraavaksi suurimmat erät olivat ulkopuoliset palvelut, 15 % ja liiketoiminnan muut kulut, 13 %. Käyttökatteeksi muodostui 11 %. Muita kuluja olivat poistot ja arvonalentumiset 3,6 %. Liiketulos sai arvon 7,1 %. Rahoitustuotot jäivät vähäisiksi, 0,4 % eivätkä rahoituskulutkaan olleet mittavia, 0,9 %. Verot olivat keskimäärin 2,4 % liikevaihdosta. Oikaistun tuloslaskelman kokonaistulokseksi saadaan 4,6 %. Tilinpäätöstilastosta selviää myös, että aineellisten hyödykkeiden osuus taseen loppusummasta oli tarkastelukaudella noin 29 %, lyhytaikaiset saamiset yhteensä 23 % sekä rahat ja pankkisaamiset 16 %. Oma pääoman määräksi muodostui 36 % vastattavista yhteensä ja lyhytaikainen vieras pääoma 46 %. (Tilastokeskus 2006.)

4 CASE YRITYS

Tutkimuksen kohteena on rakennusalalla toimiva, syyskuussa vuonna 2003 perustettu Rakennusyritys X. Sen päätoimialana ovat yleiset talonrakennus- ja saneeraustyöt. Yritys toimii yksityisenä elinkeinoharjoittajana. Toimitusjohtajan mukaan työntekijöiden määrä on voimakkaasti riippuvainen työhankkeiden ajoittumisesta ja tällä hetkellä yrityksessä toimii yrittäjä yksin. Toimialueena on lähinnä ollut pääkaupunkiseutu, mutta toimeksiantoja on ollut myös muualla Suomessa. Toiminta perustuu virheettömään suoritukseen, yhdessä asiakkaan kanssa sovittujen pelisääntöjen ja projektien aikataulun mukaisesti. Yritys on tehnyt pääsääntöisesti korjausrakentamiseen liittyviä työtehtäviä. Yrityksen toiminta rakentuu ennen kaikkea yrittäjän omaan, vahvaan ammattiosaamiseen ja tietoon rakennusalalta. Tietotaito on ehdoton osa yrityksen toimintaa, koska rakentamiseen liittyy olennaisena osana erilaiset vastuut. Vuositakuun lisäksi yrittäjällä saattaa olla kymmenen vuoden vastuu tekemästään työstä. Rakennustoiminta on useimmiten pitkäkestoista työntekoa ja työn suorittaminen tapahtuu useimmiten osana aliurakointia. Yhtä kohdetta saattaa olla toteuttamassa useat aliurakoitsijat.

Toimitusjohtajan haastattelun perusteella, case yritykselle tilinpäätösanalyysi on erityisesti toimintaedellytysten selvitys, kasvun mahdollisuuksien kartuttaminen ja yrittäjän oman riskin suhteuttaminen yrityksen tuottavuuteen sekä toiminnan jatkuvuuteen. Yritysjohdolle voi tuloksen kautta peilata erilaisten päätösten vaikutusta, toiminnan tarkkailussa ja tavoitteiden asettamisessa. Analysointi antaa myös tietoa siitä, mitkä ovat yrityksen mahdollisuudet henkilöstön lisäykseen. Rakennusyritys X:n toiminnan jatkuvuuden peruspilareita ovat aliurakointisopimukset. Tilinpäätöksen analysoinnin avulla yritys voi selvittää, miten kannattavana yritys voi perustella itseään yhteistyökumppaneilleen. Analysoinnin pohjalta luodaan katsaus tulevaisuuteen, jonka rahamääräiset arvot toimivat yrityksen tulosenusteina ja tavoitteina. Case yrityksen johdolle ei vielä ole asettanut analysoinnille omia tulostavoitteita, vaan tavoitteina toimii lähinnä yleisesti asetetut arvot sekä toimialalla vallitsevat tilanteet. Analysointi itsestään antaa tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja antaa onnistuessaan kipinän yritysjohtolle taloudellistenkin tavoitteiden asettamisessa.

Case yrityksen tilinpäätösanalyysin vaiheisiin kuuluvat tuloslaskelmien ja taseiden muokkaus yleisesti sovittujen sääntöjen mukaisesti. Tämän jälkeen yrityksen toimialaan ja kokoon suhteutettuna yritykselle valitaan sopivat analysointitavat (prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi sekä tunnuslukuanalyysi). Saatuja tuloksia verrataan toimialatilastoihin sekä tutkimusneuvottelukunnan asettamiin tasoihin. Saatujen arvojen perusteella etsitään lukujen takaa löytyviä selityksiä ja arvioidaan analysoinnin sekä johdon ja toimialan näkemyksien avulla yrityksen tuloksen muodostumista.

5 CASE YRITYKSEN TULOSLASKELMIEN JA TASEIDEN KÄSITTELY

Tutkimuksessa käytetään rakennusyrityksen tuloslaskelmaa ja tasetta sekä liitetietoja vuosilta 2003, 2004 ja 2005. Tilikautena yrityksellä on 1.1. – 31.12. Tuloslaskelma ja tasekaavat noudattavat jatkuvuuden periaatetta. Yritys käyttää lain tarkoittamalla tavalla lyhennettyä tuloslaskelmaa ja tasetta. Tässä tutkimuksessa yksityiskohtaisempien tietojen saamiseksi käytetään tilinpäätöksen tuloslaskelman, taseen ja liitetietojen ohella laajaa tuloslaskelmaa ja tasetta, joissa tuotot ja kulut ovat eriteltyinä tarkemmin sekä palkkakirjanpitoa henkilöstökulujen selvittämiseksi.

5.1 Case yrityksen tuloslaskelman oikaisuvaatimukset

Tuloslaskelman oikaiseminen lähtee liikevaihdon määrittämisestä. Virallisen ja oikaistun tuloslaskelman liikevaihto on yrityksessä sama. Liikevaihdon laskemisessa verotomasta myynnistä vähennetään annetut alennukset. Liiketoiminnan muita tuottoja ei ole, näin ollen oikaistun liiketoiminnan tuotot yhteensä on yhtäläinen liikevaihdon kanssa. Aine ja tarvikekäyttö saadaan suoraan virallisen tuloslaskelman erästä ostot tilikauden aikana (ostot + käyttötarvikkeet + lisä- ja apuaineet). Yritys on myös käyttänyt ulkopuolisia palveluja, joiden tarkka summa saadaan laajasta tuloslaskelmasta. Oikaistussa tuloslaskelmassa henkilöstökuluihin on sisällytetty virallisesta tuloslaskelmasta henkilöstökulujen palkat ja henkilösivukulujen eläkekulut ja muut henkilösivukulut. Omistajan osuus työn suorittamisesta on ilmeinen joten laskennallinen

palkkakorjaus liikevaihdon suhteen on tehtävä YTN:n mukaan. Se, onko palkkakorjaus tarpeeksi iso, kyseenalaistetaan. Todellisuudessa palkan määrä saattaa olla jopa kolminkertainen oikaaisuun nähden. Liiketoiminnan muita kuluja ei ole tarvetta oikaista, koska ne eivät sisällä liiketoiminnan kannalta olennaisia satunnaisia kuluja. Rakennusyritys X:n oikaistun tuloslaskelman numeeriset arvot esiintyvät taulukossa 3.

TAULUKKO 3. Rakennusyritys X:n oikaistu tuloslaskelma vuosina 2003 - 2005, €

	2005	2004	2003
LIKEVAIHTO	76 553,26	141 382,89	200 022,48
LIKETOIMINNAN TUOTOT			
YHTEENSÄ	76 553,26	141 382,89	200 022,48
Aine- ja tarvikekäyttö	-10 869,97	-14 997,22	-8 046,76
Ulkopuoliset palvelut	-73,50	0,00	-5 425,30
Henkilöstökulut	-9 434,00	-39 049,67	-103 535,51
Laskennallinen palkkakorjaus	-20 000,00	-20 000,00	-20 000,00
Liiketoiminnan muut kulut	-11 774,55	-47 056,22	-61 521,10
KÄYTTÖKATE	24 401,24	20 279,78	1 493,81
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 222,00	-166,06	-221,00
LIKETULOS	21 179,24	20 113,72	1 272,81
Muut korko- ja rahoitustuotot	31,16	33,33	40,71
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0,00	0,00	-31,84
Välittömät verot	-7 862,10	-15 136,44	-5 353,26
NETTOTULOS	13 348,30	5 010,61	-4 071,58
Satunnaiset kulut	-131,71	-5 185,46	0,00
KOKONAISTULOS	13 216,59	-174,85	-4 071,58
Vapaaehtoisten varausten lisäys /vähennys	7 523,23	4 331,77	-5 000,00
Laskennallinen palkkakorjaus	20 000,00	20 000,00	20 000,00
TILIKAUDEN TULOS	40 739,82	24 156,92	10 928,42

Liiketoiminnan muiden kulujen jälkeen oikaistussa tuloslaskelmassa esiintyy ennen poistoja välitulot, käyttökate. Yrityksen kirjanpidoista selviää, että suunnitelmanmukaisissa poistoissa yritys on käyttänyt 25 % menojäännöspoistoa. Vuonna 2003 ja 2004 poistoja tehtiin kuljetuskalustosta. Kalustoon oli hankittu myös ajoneuvo, mutta

siitä ei ole suoritettu poistoja, koska hankinta on tapahtunut 23.12. Vuonna 2005 hankitun tietokoneen poistona on käytetty myös 25 % menojäännöspoistoa. Pysyvien tai vaihtuvien vastaavien arvonalentumisia ei esiinny. Pankkitileistä kertyneet korkotuotot ja ostoveloista aiheutuneet korkokulut eivät edellytä oikaisuja. Tuloveroihin sisältyvä ennakkovero siirtyy oikaistussa tuloslaskelmassa ylöspäin ja saa uuden nimen, välittömät verot. Jäännösverot siirretään satunnaisiin kuluihin. Tämän jälkeen lasketaan nettotulos.

Satunnaisia tuottoja tai kuluja ei yrityksellä ole, joten päästään suoraan kokonaistulokseen. Varausten muutos erä muuttuu oikaisussa eräksi vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys -eräksi. Virallisen tuloslaskelman erä, varausten muutos, siirretään kokonaisuudessaan virallisen tuloslaskelman kohtaan vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys.

5.2 Case yrityksen taseen oikaisuvaatimukset

Rakennusyrityksellä oikaistu tase alkaa pysyvien vastaavien koneista ja kalustosta. Koneet ja kalusto siirretään virallisesta taseesta ilman oikaisuja. Muita pysyviä vastaavia ei esiinny. Vaihtuvissa vastaavissa ovat yrityksen myyntisaamiset ja muut saamiset. Virallisessa taseessa oleva siirtosaamiset erä muutetaan oikaisussa muut saamiset eräksi. Lyhytaikaiset saamiset on välitulos, jossa summataan myyntisaamiset ja muut saamiset. Rahat ja rahoitusarvopaperi sisältää yrityksen rahat ja pankkisaamiset, johon ei kohdistu oikaisua. Vastaavista lasketaan lopuksi yhteen pysyvät ja vaihtuvat vastaavat.

Oikaistussa taseessa oma pääoma koostuu peruspääomasta, muista rahastoista ja tilikauden tuloksesta. Peruspääoma tilikauden alussa saadaan suoraan virallisesta taseesta, kuin myös tilikauden voitto. Yksityistili sijoitetaan muut rahastot erän alle. Toimintavaraus saa oikaisussa uuden nimen, vapaaehtoiset varaukset. Muuten varausta ei tarvitse oikaista. Oma pääoma saadaan koota lähes suoraan virallisesta taseesta. Ainoastaan joitakin eriä yhdistellään ja nimetään uudelleen. Kyseinen yritys ei käytä taseessaan edellisen tilikauden voittoa, vaan omaa pääomaa tilikauden alussa, jossa on yhdistetty edellisen tilikauden tulos ja yksityistili.

Vieraassa pääomassa rakennusyriyksellä esiintyy ainoastaan ostovelkoja ja muita korottomia lyhytaikaisia velkoja. Ostovelkoihin ei sisälly osamaksuvelkoja, joten ostovelkoja ei ole tarpeen oikaista. Muut lyhytaikaiset velat nimetään oikaisussa muihin korottomiin lyhytaikaisiin velkoihin. Velkoihin on yhdistelty ennakonpidätysvelat, soutuvelat ja alv-velat. Erät eivät tarvitse oikaisutoimenpiteitä. Rakennusyritys X:n oikaistu tase on havainnollistettu taulukkoon 4.

TAULUKKO 4. Rakennusyritys X:n oikaistu tase vuosina 2003 - 2005, €

	----- 2005 -----	----- 2004 -----	----- 2003 -----
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Koneet ja kalusto	9670,01	11728,08	664,25
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	9670,01	11728,08	664,25
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	3228,12	6413,48	14890,85
Muut saamiset	0,00	4100,00	0,00
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	3228,12	10513,48	14890,85
Rahat ja rahoitusarvopaperit	18313,02	19904,84	28685,89
VASTAAVAA YHTEENSÄ	31211,15	42146,40	44240,99
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma tilikauden alussa	5038,12	2327,30	15135,07
Muut rahastot	-16042,36	-21446,10	-23736,19
Tilikauden tulos	40739,82	24156,92	10928,42
Taseen oma pääoma yhteensä	29735,58	5038,12	2327,30
Vapaaehtoiset varaukset	548,00	8071,23	12403,00
Poistoero ja varaukset yhteensä	548,00	8071,23	12403,00
Oman pääoman oikaisut	0,00	0,00	0,00
Oikaistu oma pääoma yhteensä	30283,58	13109,35	14730,30
VIERAS PÄÄOMA			
Ostovelat	0,00	0,00	592,67
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	927,57	29037,05	28918,02
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	927,57	29037,05	29510,69
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	927,57	29037,05	29510,69
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	31211,15	42146,40	44240,99

6 CASE YRITYKSEN PROSENTTILUKUMUOTOINEN TILINPÄÄTÖS

6.1 Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma

Seuraavaksi case yrityksestä on muodostettu prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma erien osuuksien tarkasteluun liikevaihdosta. (TAULUKKO 5).

TAULUKKO 5. Rakennusyritys X:n prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma vuosina 2003 - 2005

	2005	2004	2003
Liikevaihto	100,00 %	100,00 %	100,00 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	100,00 %	100,00 %	100,00 %
Aine- ja tarvikekäyttö	14,20 %	10,61 %	4,02 %
Ulkopuoliset palvelut	-0,10 %	0,00 %	-2,71 %
Henkilöstökulut	-12,32 %	-27,62 %	-51,76 %
Laskennallinen palkkorjaus	-26,13 %	-14,15 %	-10,00 %
Liiketoiminnan muut kulut	-15,38 %	-33,28 %	-30,76 %
KÄYTTÖKATE	31,87 %	14,34 %	0,75 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-4,21 %	-0,12 %	-0,11 %
LIIKETULOS	27,67 %	14,23 %	0,64 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,04 %	0,02 %	0,02 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0,00 %	0,00 %	-0,02 %
Välittömät verot	-10,27 %	-10,71 %	-2,68 %
NETTOTULOS	17,44 %	3,54 %	-2,04 %
Satunnaiset kulut	-0,17 %	-3,67 %	0,00 %
KOKONAISTULOS	17,26 %	-0,12 %	-2,04 %
Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys	9,83 %	3,06 %	-2,50 %
Laskennallinen palkkorjaus	26,13 %	14,15 %	10,00 %
TILIKAUDEN TULOS	<u>53,22 %</u>	<u>17,09 %</u>	<u>5,46 %</u>

Ensimmäisellä rivillä nähdään liikevaihto, joka prosenttilukumuotoisessa tuloslaskelmassa on vuosittain aina 100 % ja johon muita lukuja verrataan. Luvuista voidaan havaita, että vuotena 2003 liikevaihdosta saatuja tuottoja on rasittanut eniten henki-

löstöön liittyvät kulut (valmistuspalkat, sotu-maksut, YEL, TEL- ja LEL-maksut, ja muut lakisääteiset sosiaalikulut). Henkilöstökuluihin on kulutettu yli puolet liikevaihdosta. Myös liiketoiminnan muut kulut ovat pienentäneet käyttökatteen määrää, 30,76 %. Laajasta tuloslaskelmasta selviää, että liiketoiminnan muiden kulujen eniten kuluttavat erät olivat päivärahat, matkakorvaukset sekä vuokrat. Aine ja tarvikekäyttö ovat vuosittain olleet vähäistä verrattuna muihin tuloslaskelmaa rasittaviin eriin, mutta sen osuus liikevaihdosta on kasvanut tarkastelukaudella noin 14 prosenttiin.

Henkilöstökulujen ja liiketoiminnan muiden kulujen lasku on vaikuttanut käyttökatteen nousuun vuoteen 2005. Ulkopuolisia palveluja on käytetty erittäin vähän. Oikaisussa tehty laskennallinen palkkorjaus pienentää käyttökatetta eniten vuonna 2005, lähes kolmanneksella. Rakennusyritys X:n suunnitelman mukaisista poistoista voidaan päätellä, että yrityksen investointien määrä on kasvanut hieman vuodesta 2003 vuoteen 2005. Korko- ja rahoitustuotot sekä korkokulut ja muut rahoituskulut ovat pieniä, eikä niiden muutos ole vuosien aikana vaikuttanut lähes ollenkaan yrityksen nettotulokseen. Näin ollen yrityksellä on ollut ainoastaan vuonna 2003 korollista vierasta pääomaa. Nettotulos suhteessa liikevaihtoon on parantunut tarkasteluvoosien aikana. Voidaan siis sanoa, että yrityksen kannattavuus yleisellä tasolla on parantunut. Kannattavuuden parantuminen näyttää johtuvan ennen kaikkea henkilöstön käytön tehostamisesta ja liiketoiminnan muiden kulujen leikkaamisesta.

Satunnaiset kulut ovat suhteessa liikevaihtoon olleet pieniä. Näin ollen kokonaistulos on lähes sama nettotulokseen verrattuna. Oikaistun tuloslaskelman kokonaistulokseen ei oteta huomioon vapaaehtoisia varauksia. Vapaaehtoisten varausten muutos, eli tässä tapauksessa toimintavarauksen tulouttaminen vuonna 2005, on nostanut tilikauden tulosta lähes 10 %. Tästä voidaan päätellä, että yrityksellä ei ole ollut mahdollista muodostaa palkoista suurtakaan toimintavarausta vuonna 2005. Tilikauden kokonaistulosta rasittaa oikaisussa tehty laskennallinen palkkorjaus, jolloin tilikauden tulos vuonna 2003 laski miinukselle, vuonna 2004 on lähempänä nollaa, mutta vuonna 2005 jo lähes + 20 %. Toimialaan lukuihin peilaten case yrityksellä poistot ja liiketoiminnan muut kulut olivat lähes samalla tasolla. Henkilöstökulut ja laskennallinen palkkorjaus olivat keskimääräistä suurempia. Muut kulut, kuten aine- ja tarvikekäyttö, olivat vuonna 2005 toimialaa pienempiä suhteessa liikevaihtoon.

6.2 Prosenttilukumuotoinen tase

TAULUKKO 6. Rakennusyritys X:n prosenttilukumuotoinen tase vuosina 2003 – 2005

	2005	2004	2003
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Koneet ja kalusto	30,98 %	27,83 %	1,50 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	30,98 %	27,83 %	1,50 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	10,34 %	15,22 %	33,66 %
Muut saamiset	0,00 %	9,73 %	0,00 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	10,34 %	24,95 %	33,66 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	58,67 %	47,23 %	64,84 %
Vastaavaa yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma tilik. alussa	7,96 %	2,74 %	16,50 %
Muut rahastot	25,35 %	25,22 %	25,88 %
Tilikauden tulos	64,36 %	28,41 %	11,92 %
Taseen oma pääoma yhteensä	97,67 %	56,36 %	54,30 %
Vapaaehtoiset varaukset	0,87 %	9,49 %	13,52 %
Poistoero ja varaukset yhteensä	0,87 %	9,49 %	13,52 %
Oman pääoman oikaisut	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	98,53 %	65,85 %	67,82 %
VIERAS PÄÄOMA			
Ostovelat	0,00 %	0,00 %	0,65 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	1,47 %	34,15 %	31,53 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	1,47 %	34,15 %	32,18 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	1,47 %	34,15 %	32,18 %
Vastattavaa yhteensä	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Tarkastellessa Rakennusyritys X:n vastaavia taulukossa 6, huomataan, että suurin osa varoista on sijoitettuna rahoihin ja rahoitusarvopapereihin, joka laajan taseen mukaan tarkoittaa pankkitiliä. Kaikkina tarkasteluvuosina pankkitilillä on ollut lähes puolet tai yli puolet yrityksen varoista. Turvallinen määrä varoja pankkitilissä tarkoittaa

tietenkin hyvää selviytymistä yllättävistä menoista, mutta yritysjohdon tulisi miettiä, olisiko varoille tuottavampaa sijoituskohdetta. Seuraavaksi suurin suhdeluku löydetään koneet ja kalusto erästä. Vuosina 2005 ja 2004 luvut ovat olleet lähes 30 %. Vuodesta 2003, luku on tehnyt ison harppauksen. Myyntisaamisten osuus tulee tämän jälkeen pienempänä ja muita saamisia ei ole ollut vuonna 2005 ja 2003 ollenkaan.

Vastattavaa puoli kertoo, miten yrityksen rahoitusrakenne on muodostunut. Vastattavaa luvut saadaan, kun jokainen erä suhteutetaan vastattavaan yhteensä. Taulukon 5 luvuista vastattavaa puolen ensivilkaisulla voidaan sanoa, että yrityksen rahoitusrakenne on erittäin oma pääoma -painotteinen, joka on tarkasteluvuosina kasvanut. Vastattavaa puoli koostuu vuonna 2005 yli 98 %:sti omasta pääomasta ja vuosina 2003 - 2004 se on myös ollut yli 60 %. Oma pääoma on viimeisenä kahtena vuotena muodostunut tilikauden voitoista. Vapaaehtoiset varaukset ovat laskeneet vuodesta 2003 lähes 13 % jolloin vuonna 2005 vapaaehtoiset varaukset ovat alle 1 %. Vieraan pääoman osuus vastattavista on siis erittäin pieni ja laskenut jyrkästi viime vuosista. Tämä johtuu muiden korottomien lyhytaikaisten velkojen rajusta alenemisestä. Liitetiedoista voidaan lukea, että muut korottomat lyhytaikaiset velat koostuvat vuosina 2004 ja 2003 suurimmilta osiltaan omistajan matkalaskuista ja vuonna 2005 alv-velasta. Ostovelkoja Rakennusyritys X:llä on ollut ainoastaan vuonna 2003 ja silloinkin alle 1 %.

Suhteessa toimialaan vuonna 2005 Rakennusyritys X:llä aineelliset hyödykkeet olivat samalla tasolla. Lyhytaikaisia saamisia toimialalla on keskimäärin enemmän kuin case yrityksellä. Varoja on kuitenkin sitoutunut rahoihin ja rahoitusarvopapereihin enemmän kuin toimialalla. Vastattavissa case yrityksen tase painottuu enemmän omaan pääomaan kuin toimialalla.

7 CASE YRITYKSEN TRENDIANALYYSI

Rakennusyritys X:n tuloslaskelman trendianalyysi näyttää taulukon 7 mukaiselta:

TAULUKKO 7. Rakennusyritys X:n tuloslaskelman trendi vuosina 2003 - 2005

	2005	2004	2003
LIKEVAIHTO	38 %	71 %	100 %
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	38 %	71 %	100 %
Aine- ja tarvikkeikäyttö	135 %	186 %	100 %
Ulkopuoliset palvelut	1 %	0 %	100 %
Henkilöstökulut	9 %	38 %	100 %
Laskennallinen palkkakorjaus	100 %	100 %	100 %
Liiketoiminnan muut kulut	19 %	76 %	100 %
KÄYTTÖKATE	1633 %	1358 %	100 %
Suunnitelman mukaiset poistot	1458 %	75 %	100 %
LIKETULOS	1664 %	1580 %	100 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	77 %	82 %	100 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0 %	0 %	100 %
Välittömät verot	147 %	283 %	100 %
NETTOTULOS	428 %	223 %	100 %
Satunnaiset kulut	13171 %	518546 %	100 %
KOKONAISTULOS	-325 %	4 %	100 %
Vapaaehtoisten varausten lisäys /vähennys	-150 %	-87 %	100 %
Laskennallinen palkkakorjaus	100 %	100 %	100 %
TILIKAUDEN TULOS	373 %	221 %	100 %

Tuloslaskelman trendianalyysia tarkastellessa liikevaihto vuodesta 2003 vuoteen 2005 on laskenut 62 %, kun taas aine ja tarvikekäyttö ovat nousseet 35 %. Varsinaisesta toiminnasta saadut tuotot, eli liikevaihto ja sen muutos, kertoo yrityksen kasvusta. Rakennusyritys X ei liikevaihdon valossa ole kasvanut, vaan suunta on näin ollen ollut hiipumista perusvuoteen nähden.

Ulkopuoliset palvelut, kuten myös henkilöstökulut ja liiketoiminnan muut kulut, ovat romahtaneet. Kirjanpidosta voidaan selvittää tarkemmin henkilöstön määrän muutosta, joka osoittaa, että henkilöstön määrä on vähentynyt vuoden 2003 viidestä työntekijästä, vuoteen 2005 yhteen työntekijään. Vuonna 2004 työntekijöitä oli 2. Työntekijöiden määrä on laskettu keskimäärin, koska työntekijät ovat olleet suurimmaksi osaksi osa-aikaisia.

Suunnitelman mukaiset poistot ovat ensin laskeneet ja tämän jälkeen nousseet huimat 1358 %. Liiketulos on kuusitoistakertaistunut, joka tarkoittaa sitä, että yrityksen mahdollisuudet liiketoiminnan peruskulujen kattamiseen ovat parantuneet. Näin ollen yrityksellä liike tulosta voidaan käyttää yhä paremmin korkojen ja verojen sekä muiden satunnaisten kulujen kattamiseen. Liiketulokseen ei vaikuta pääomarakenne, koska velkojen pieni/suuri määrä voidaan arvioida vasta korkokulujen suhteesta, joka lasketaan vasta seuraavaksi.

Satunnaisten kulujen huima kasvu vuonna 2004 on hiipunut vuonna 2005, mutta on silti perusvuoteen verrattuna kohonnut. Kokonaistulos on kolminkertaistunut ja varauksen muutos aiheuttanut tilikauden tuloksen lähes nelinkertaistumisen. Tuloslaskelman trendin jälkeen siirrytään tarkastelemaan taseen trendiä seuraavalla sivulla taulukossa 8.

TAULUKKO 8. Rakennusyritys X:n taseen trendi vuosina 2003 - 2005

	2005	2004	2003
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Koneet ja kalusto	1456 %	1766 %	100 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	1456 %	1766 %	100 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	22 %	43 %	100 %
Muut saamiset	100 %	410000 %	100 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	22 %	71 %	100 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	64 %	69 %	100 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	71 %	95 %	100 %
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma tilik. alussa	33 %	15 %	100 %
Muut rahastot	-68 %	-90 %	-100 %
Tilikauden tulos	373 %	221 %	100 %
Taseen oma pääoma yhteensä	1278 %	216 %	100 %
Vapaaehtoiset varaukset	4 %	65 %	100 %
Poistoero ja varaukset yhteensä	4 %	65 %	100 %
Oman pääoman oikaisut	0 %	0 %	0 %
Oikaistu oma pääoma yhteensä	206 %	89 %	100 %
VIERAS PÄÄOMA			
Ostovelat	0 %	0 %	100 %
Muut korottomat lyhytaikaiset velat	3 %	100 %	100 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	3 %	98 %	100 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	3 %	98 %	100 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	71 %	95 %	100 %

Koneet ja kalusto -erä on tehnyt vuosien varrella pientä aaltoliikettä, mutta perusvuoteen nähden on kuitenkin kasvamassa. Myyntisaamiset ovat joka vuosi puolittuneet edellisestä vuodesta. Rahat ja rahoitusarvopaperit ovat vähentyneet, kuin myös vastaavaa yhteensä. Rahojen väheneminen saattaa olla viesti toiminnan huonontumisesta, mutta myös taloudellisen suunnittelun parantumisesta eli rahojen sijoittamisesta tulokseen vaikuttavaan muotoon. Taseen omaa pääomaa yhteensä kasvattaa ennen kaikkea tilikauden voitto, vaikkakin peruspääoma ja muut rahastot ovat laskeneet. Vapaaehtoiset varaukset ovat vähentyneet. Ostovelat on nollattu ja muut korottomat lyhytaikaiset velat lähes nollaantuneet. Lopuksi voidaan todeta, että vastattavaa yhteensä on laskenut, johon vaikutti ennen kaikkea lyhytaikaisen vieraan pääoman leikkaaminen.

8 CASE YRITYKSEN TUNNUSLUKUANALYYSI

Rakennusyritys X:n tilinpäätösanalyysin kolmanteen vaiheeseen kuuluu tunnuslukujen laskeminen ja niistä johtuvien syiden ja seurausten selvittäminen. Tunnuslukujen kehitystä seurataan case yrityksen oman vuosittaisen kehityksen avulla sekä toimialavertailulla. Tunnuslukujen valintaan on kiinnitetty huomiota erityisesti pienyritykseen soveltuvia tunnuslukuja. Vuosi 2003 on yrityksen ensimmäinen varsinainen toimintavuosi, joten sen vuoden arvoille asetetaan vähemmän painoarvoa kuin seuraaville vuosille.

8.1 Toimialavertailu

Toimialavertailulla tarkoitetaan analysoitavan yrityksen tunnuslukujen peilaamista Rakennusyritys X:n oman toimialan arvoihin. Toimialavertailussa otetaan myös huomioon alalla tapahtuneet yleiset muutokset. Toimiala on syytä valita mahdollisimman yksityiskohtaisesti, jotta toiminnalliset erot pystytään parhaiten minimoimaan. Toimialan valintaan vaikuttavat ensinnäkin valmistettavat tuotteet tai tuotantotavat. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 197.)

Toimialaraportoinnin julkaisussa hyödynnetään yleisimmin kvartiilijakoa. Tiettyyn toimialaan sijoittuvat yritykset jaetaan näin ollen alakvartiileihin, mediaaneihin ja yläkvartiileihin tunnuslukujen perusteella. Tämän avulla yritykset asetetaan joukossa paremmuusjärjestykseen. Joukko jaetaan neljänneksiin eli kvartiileihin. Mediaaniarvo on sijoittunut tarkastelujoukossa keskelle. Alakvartiileissa olevat arvot ovat tarkasteltavan neljänneksen huonoimmin sijoittuneita lukuja ja yläkvartiilit neljännesjoukon parhaimpiin sijoittuneita lukuja. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 212.)

Tässä opinnäytetyössä käytetään tunnuslukujen toimialavertailua varten Finnveran (2006) tuottamaa toimialatilastoa rakennusosalta. Vuonna 2003 yrityksiä on ollut 763, vuonna 2004 838 ja vuonna 2005 906 kpl. Tunnusluvut ovat alan mediaaneja eli ovat joukon keskimmäiset havainnot. Tilinpäätöstiedot on oikaistu YTN:n suosituksen mukaan ja tunnusluvut on laskettu Finnveran asiakkaiden tilinpäätöstiedoista. Kaikkia vertailuarvoja ei löytynyt Finnveralta, joten joillekin tunnusluvuille on etsitty vertailutietoa myös Asiakastieto cd-rom-ohjelmasta.

8.2 Kannattavuus

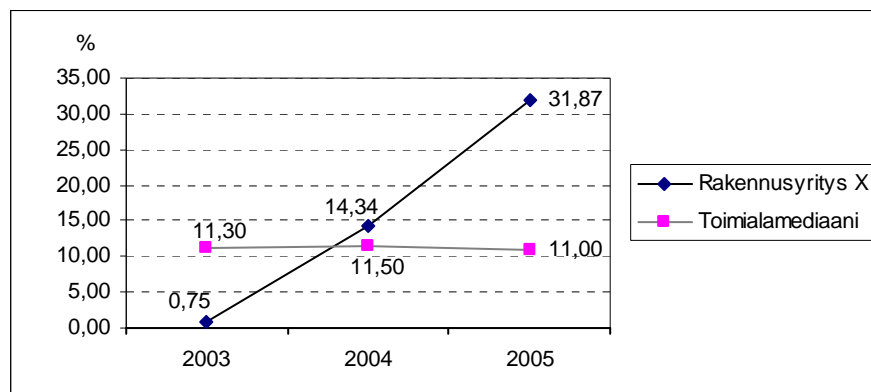
Kannattavuus voidaan jakaa sekä absoluuttiseen, että suhteelliseen kannattavuuteen. Absoluuttisen kannattavuuden selvittämiseksi yrityksen kirjanpidon tilikauden tuotoista vähennetään niitä vastaavat kulut. Absoluuttisen kannattavuuden lukuja ovat esim. oikaistun tuloslaskelman liikevoitto ja nettotulos. Jotta yrityksen toiminta olisi kannattavaa, on toiminnan tuottojen oltava kuluja suurempia. Suhteellinen kannattavuus lasketaan siten, että absoluuttinen kannattavuus jaetaan suhteutettavalla tilinpäätöksen arvolla esim. taseen pääoman erällä. Suhteellinen kannattavuus liitetään pitkän aikavälin strategiaan ja absoluuttinen lyhyen ajan tavoitteisiin. (Neilimo & Uusi-Rauva 2001, 20.)

Kannattavuuden tunnuslukuja lasketaan lähinnä koko yritystasolla, koska esim. yrityksen yksittäiseen tuotantoyksikköön verrattaessa tieto on helpommin löydettävissä koko yrityksestä. Tunnusluvut ovat useimmiten suhdelukumuotoisia, jolloin tietty arvo suhteutetaan johonkin tuloksen tai taseen erään. Tunnuslukujen muutoksien syinä saattavat olla kannattavuuden tai toimintatapojen muuttuminen. (Hyvönen 2004.)

Jotta tilinpäätöksestä saadaan selville, miten tilikauden tulos on muodostunut, miten ne ovat vuosittain muuttuneet ja jotta vertailu muihin yrityksiin olisi mahdollista, voidaan selvittämisen apuna käyttää liiketulosprosentti-, käyttökateprosentti- ja nettotulosprosenttitunnuslukuja. Lukujen kaavoissa yhteneväistä on se, että tutkittava arvo suhteutetaan aina liiketoiminnan tuottoihin. Yksi laskettu tunnusluku mittaa lyhyen aikavälin kannattavuutta, mutta kun halutaan tarkastella pitkän aikavälin kannattavuutta, ovat useampia tunnuslukuja laskettava peräkkäisistä vuosista. Tunnuslukujen kaavat löytyvät tarkemmin liitteistä. (Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003, 87-95.)

Käyttökateprosentti

Käyttökateprosentti on tunnusluku, jonka avulla katsotaan, kuinka paljon yrityksen liikevaihdosta on jäänyt jäljelle liiketoiminnasta aiheutuvien kustannusten jälkeen. Käyttökateella yrityksen on selviydyttävä voitonjaosta, poistoista, rahoituskuluista sekä satunnaisista kuluista. (Neilimo & Uusi-Rauva 2001, 247.) Rakennusyritys X:n käyttökateprosentin aikamuutoksia kuviossa 4.

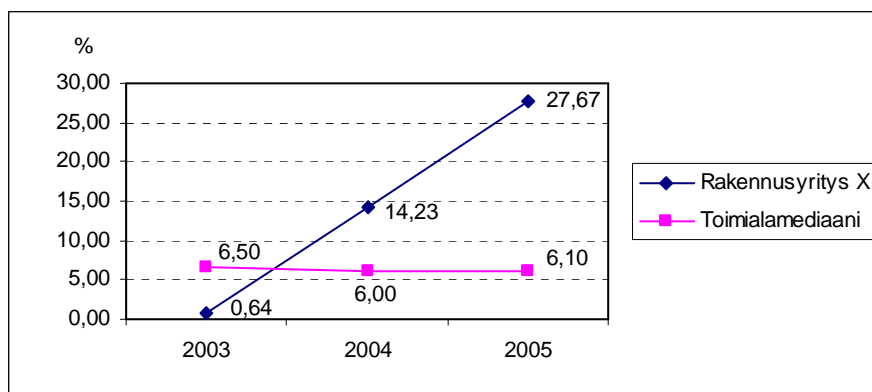
Kuvio 4. Case yrityksen ja toimialamediaanin käyttökateprosentit v. 2003 - 2005

Käyttökateprosentin kehitys Rakennusyritys X:ssä on ollut voimakkaasti positiivinen, kun taas Finnveran toimialamediaanit ovat pysyneet hyvin tasaisina. Toimialamediaanin verrattuna yritys on jäänyt 2003 alle mediaanin, 2004 on ollut lähellä tarkastelujoukon keskimmäistä arvoa ja vuonna 2005 reilusti yli. Käyttökateprosentti viittaa case yrityksen kannattavuuden parantumiseen ajanjaksolla.

Käyttökateprosentin vertailtavuutta vaikeuttaa se, miten toimialan yritykset ovat hankkineet tuotantovälineet. Onko ne hankittu yritykselle omaksi, vai onko ne mahdollisesti leasing-vuokrauksella kokonaan tai osaksi? Kun yritys omistaa tuotantovälineet itse, eivät tuotantovälineestä aiheutuneet poistot näy tunnusluvun sisällä (kuten tässä tapauksessa Rakennusyritys X:ssä). Vuokraustapauksessa kulut sisältyvät tuloslaskelman liiketoiminnan muihin kuluihin, eli käyttökateprosenttia ennen pienentäen käyttökateprosenttia. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 56.)

Liiketulosprosentti

Liiketulosprosentti kertoo kuinka paljon yrityksen liikevaihdosta on jäänyt jäljelle toiminnasta aiheutuvien muuttuvien ja kiinteiden kulujen sekä poistojen jälkeen käytettäväksi. (Neilimo & Uusi-Rauva 2001, 247.)

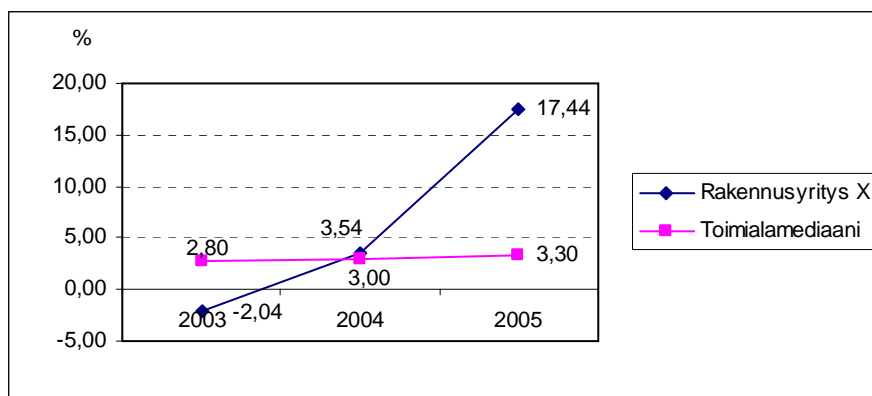
Kuvio 5. Rakennusyritys X:n ja toimialamediaanin liiketulosprosentit v. 2003 - 2005

Myös liiketulosprosentti viittaa case yrityksen kannattavuuden parantumisesta (Kuvio 5). Vuotena 2005 case yrityksen liiketulos on ollut lähes 28 % liiketoiminnan tuotoista yhteensä. Toimialavertailu osoittaa, että vuosi 2003 jäi alle mediaanin, mutta vuosi 2004 ja 2005 olivat jälleen keskimmäistä arvoa parempia. Vuosina 2004 ja 2005 liiketulosprosentti on hyvällä tasolla.

YTN (2005, 56-57.) on antanut ohjearvoja liiketulosprosentille. Hyvän kannattavuuden saa yli 10 %:n arvo, tyydyttävän 5 – 10 % ja alle 5 % liiketulosprosentti saa arvon heikko. Näin ollen vuonna 2003 Rakennusyritys X:n kannattavuus on vuonna 2003 heikko ja vuosina 2004, 2005 yritys saa hyvän arvon.

Nettotulosprosentti

Nettotulosprosentin avulla esitetään, kuinka paljon liikevaihdosta jää jäljelle ennen satunnaisia kuluja ja kokonaistulosta. Se on käyttökelpoinen mittari, koska siitä on eliminoitu toimialavertailuun vaikuttavat vapaaehtoiset varaukset. Nettotulosprosentti lasketaan siten, että oikaistusta tuloslaskelmasta arvo nettotulos, jaetaan liiketoiminnan tuotoilla ja kerrotaan 100:lla. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 57.)

Kuvio 6. Case yrityksen ja mediaanin nettotulosprosentin kehitys v. 2003 - 2005

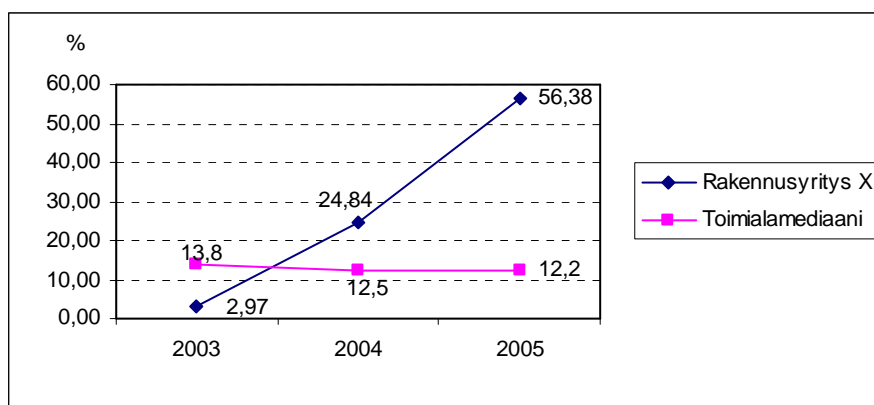
Nettotulosprosentti on rakennusyritys X:ssä kehittynyt hieman maltillisemmin kuin kaksi edellistä kannattavuuden tunnuslukua (Kuvio 6). Vuonna 2003 nettotulosprosentti oli negatiivinen, josta se on vähitellen noussut yli 17 %:n. Toimialamediaani on pyörinyt kolmen prosentin tietämillä. Vuonna 2003 case yritys oli mediaanin alapuolella, 2004 hyvin lähellä sitä ja 2005 luku sai paremman arvon kuin mediaani. Nettotulosprosentti on kannattavassa yrityksessä positiivinen. Tämän tunnusluvun perusteella voidaan todeta, että yrityksen toiminta on ollut kannattavaa kaikkina muina vuosina paitsi vuonna 2003. Pitkällä tähtäimellä nettotulosprosentin ollessa positiivinen, tarkoittaa se sitä, että yritys ja sen omistajat tulevat vaurastumaan. Vuoden 2005 arvio antaa jo viitteitä siitä, että kyseessä on kannattava yritys.

Kannattavuuden tunnusluvuiksi voidaan muodostaa myös pääoman tuotto prosentteja, kuten kokonaispääoman tuotto prosentti, oman pääoman tuotto prosentti ja sijoitetun pääoman tuotto prosentti. Luvut antavat suuntaviiva siitä, miten tuloa syntyy suhteessa sijoitettuun pääomaan. Oman pääoman tuotto prosenttia laskettaessa kaavassa nettotulos jaetaan omalla pääomalla. Nettotulos saadaan suoraan oikaistusta tuloslaskelmasta (tutkimuksen alussa), mutta omalle pääomalle tulee laskea tilikauden kes-

kiarvo, joka saadaan tilikauden lopun ja alun summa jaettuna kahdella. (Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000, 180-190.)

Kokonaispääoman tuotto prosentti

Kokonaispääoman tuotto prosentissa yrityksen tulosta peilataan siihen kokonaispääomaan, jolla yritystä pyöritetään. Se on mittari, joka kuvaa tuottoa, jota yritys pystyy muodostamaan koko pääomalle. Kaavassa ei yrityksen veronmaksuilla ole vaikutusta. Nettotulos, rahoituskulut ja verot lasketaan tilikauden alun ja lopun keskiarvolla. YTN:n asettamien ohjearvojen mukaan alle 5 % on heikko, 5 – 10 % saa arvon tyydyttävä ja yli 10 % hyvä. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 58-59.)

Kuvio 7. Kokonaispääoman tuotto prosentti case yrityksessä ja toimialamediaanissa

Kuviossa 7 vuonna 2003 case yrityksellä on kokonaispääoman tuotto prosentti ollut heikolla tasolla sekä ohjearvon, että toimialan mediaaniin verrattuna. Vuosina 2004 ja 2005 luku on jo hyvällä tasolla. Näin ollen yritys pystyy hyvin tuottamaan tulosta toiminnan pääomille vuosina 2004 ja 2005.

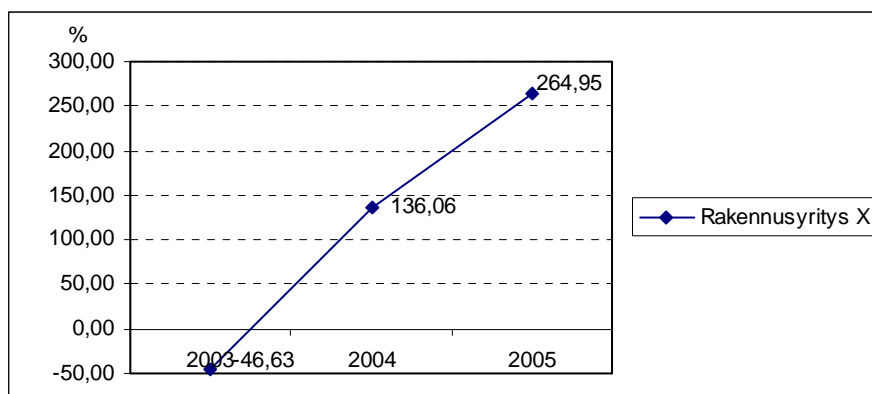
Kokonaispääoman tuotto prosenttien vertailtavuuteen vaikuttaa yritysten tapa tehdä arvonkorotuksia. Yritykset, jotka ovat muodostaneet arvonkorotukset, saavat tuotto prosentiksi pienemmän arvon, kuin ne jotka käyttävät hankintahintaa taseessa. Yrityksen sisäisessä vuosivertailussa arvonkorotus vaikuttaa myös silloin, kun se on tehty tai purettu. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 58.)

Oman pääoman tuotto prosentti

Oman pääoman tuotto prosentti on käyttökelpoinen erityisesti omistajan näkökulmasta, koska se antaa informaatiota omistajan sijoittamalleen pääomalle saatavan tuoton määrästä. Mitä suurempi arvo on, sitä kannattavampaa on omistajien sijoitus/tuotto suhde. Lukua verrataan ennen kaikkea siihen, mitkä ovat omistajien tavoitteet sijoittamalleen pääomalle. (Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000, 180-190.)

Oman pääoman tuottoa arvioitaessa tulee ottaa huomioon omistajan riski. Jos yritys päätyy konkurssiin, ovat yrityksen velkojat ennen omistajaa ulosmittaessa yrityksen varoja. Jotta omistajan tuotto olisi turvattu, oman pääoman tuotto prosentti tulee olla suurempi kuin koko pääoman tuotto. (Salmi 2005, 138.)

Rakennusyritys X:lle merkityksellisin kannattavuuden tunnusluku on oman pääoman tuotto prosentti, jonka ajallista kehittymistä kuvataan kuviossa 8.

Kuvio 8. Oman pääoman tuotto prosenttien kehitys Rakennusyritys X:ssä 2003 - 2005

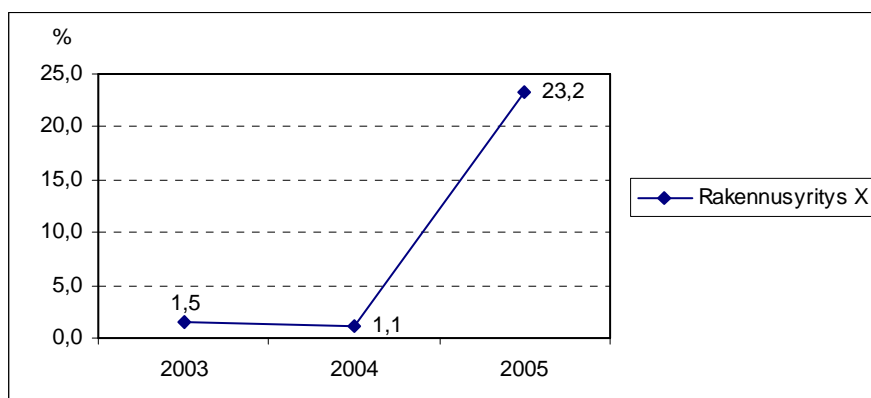
Kuten kuviosta 8 voidaan lukea, oman pääoman tuotto prosentti on ensin ollut oikais-
 tun tuloslaskelman luvuilla laskettuna miinuksella, mutta sitten noussut rajusti. Tun-
 nusluvulle ei ole löydettävissä toimialan vertailuarvoa. Verrattaessa tunnuslukua ko-
 konaispääoman tuotto prosenttiin, tunnusluku jää vuonna 2003 reilusti alle kokonais-
 pääoman tuotto prosenttiin, mutta on vuosina 2004 ja 2005 paremmalla tasolla. Arvon-
 korotukset vaikuttavat samalla tavalla tunnusluvun vertailtavuuteen kokonaispää-
 oman tuotto prosenttien lailla.

8.3 Maksuvalmius

Rakennusyritys X:n maksuvalmiutta kuvaamaan on valittu quick ratio, käyttöomavarojen osuus ja myyntisaatavien kiertoaika.

Quick ratio

Quick ratio on yrityksen likviditeetin ja lyhytaikaisten lainojen maksukykyyn tarkoitettu kaava. Tunnusluvun laskennassa yrityksen rahoitusomaisuus (case yrityksessä myyntisaatavat + pankkisaamiset) jaetaan lyhytaikaisella vieraalla pääomalla. Se on suppein maksuvalmiutta kuvaava tunnusluku, koska siinä likvideiksi varoiksi lasketaan ainoastaan helpoimmin ja edullisimmin rahaksi muutettavat taseen rahoitusvarat ja saamiset. Quick ratio on valittu, koska yrityksellä ei ole varastoja, joten se kuvaa maksuvalmiutta paremmin kuin current ratio, joka on tarkoitettu yrityksille jotka käyttävät varastoja. (Salmi 2005, 152.) Yritystutkimusneuvottelukunnalta (2005, 66.) ohjearvo quick ration hyvän rajalle on yli 1.

Kuvio 9. Rakennusyritys X:n quick ration kehitys vuosina 2003 - 2005

Quick ratio (QR, Acid Test,) näyttää, että tutkittavan yrityksen selviytymiskyky lyhytaikaisista veloista on kehittynyt huomasti vuonna 2005 (Kuvio 9). Tämä johtuu ennen kaikkea lyhytaikaisen vieraan pääoman laskusta. Vuonna 2003 ja 2004 yrityksellä oli yhtä paljon likvidivaroja, kuin lyhyttä velkaa ja vuonna 2005 likvidivaroja oli paljon enemmän, eli päätelmä voidaan tehdä siten, että case yritys pystyy suorittamaan lyhytaikaisista velvoitteistaan ja yllättävistä menoista, eikä tule kokemaan maksukriisiä lähiaikoina. Suuri quick ratio vuonna 2005 saattaa myös hyvän maksuvalmiuden lisäksi sitä, että yrityksellä onkin liiaksi pankkisaamisia, jotka tulisi huonon tuottokyvyn vuoksi sijoittaa paremman tuoton kohteeseen.

Finnveralla ei ollut vertailutietoa quick ratioon, joten toimialan vertailupohjaksi tutkimukseen otetaan Suomen asiakastiedon keräämän aineiston yrityksistä, joiden toimenkuvana ovat yleiset rakennustyöt, sekä maa- ja vesipohjarakentaminen ja yritys- muotona toiminimet, kommandiittiyhtiöt, avoimet yhtiöt ja osakeyhtiöt (TAULUKKO 9). (Suomen asiakastieto 2006.)

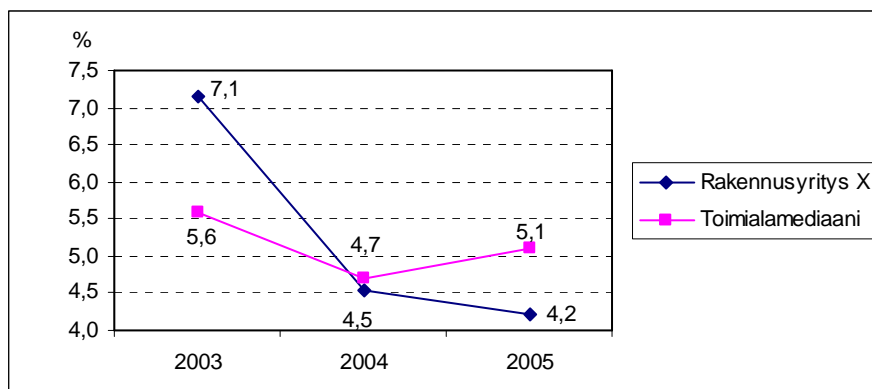
TAULUKKO 9. Rakennusyritys X:n ja toimialan quick ratio vuosina 2003 – 2005

	2003	2004	2005
Rakennusyritys X	1,5	1,1	23,2
Toimiala yläkvartiili	1,1	1,3	2,7
Toimiala mediaani	0,6	0,8	1,1
Toimiala alakvartiili	0,4	0,6	0,5

Toimialavertailu osoittaa, että case yrityksen maksuvalmius quick ratiolla mitattuna sijaitsee toimialan yläkvartiilia ylempänä vuosina 2003 ja 2005 sekä toimialan mediaania ylempänä vuonna 2004. Toimialavertailun pohjalta voidaan siis myös todeta, että Rakennusyritys X:n maksuvalmius on hyvällä pohjalla. Rakennusyritys X ylittää YTN:n asettaman rajan tarkastelujakson aikana kaikkina vuosina.

Nettokäyttöpääomaprocentti

Nettokäyttöpääomaprocentti ilmaisee lyhyen aikavälin maksuvalmiutta. Rakennusyritys X:n nettokäyttöpääoma (myyntisaamiset – ostovelat) jaetaan liikevaihdolla. Nettokäyttöpääomaprocentti kertoo kuinka paljon yrityksen käyttöpääomasta on rahoitettu osaltaan lyhytaikaisella ja osaltaan pitkäaikaisella vieraalla pääomalla.

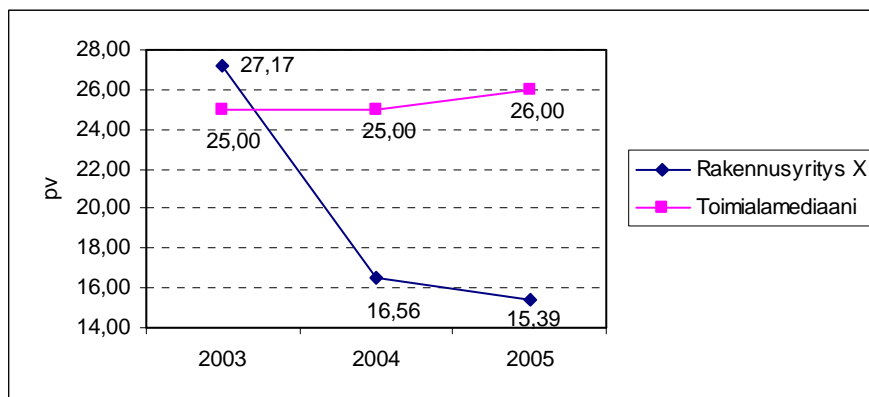

Kuvio 10. Nettokäyttöpääomaprocentti vuosina 2003 - 2005

Nettokäyttöpääomaprocentti puolestaan ilmoittaa, että yritykseen sitoutunut nopeasti rahaksi muutettavan pääoman määrä on vähentynyt tarkastelukaudella (Kuvio 10). Toimialamediaaniin verrattuna yrityksen nettokäyttöpääomaprocentti on ollut parempi ainoastaan vuonna 2003, 2004 ollut lähellä toimialan keskimmäistä arvoa ja vuonna 2005 kauempana.

Myyntisaamisten kiertoaika

Maksuvalmiutta kuvaamaan on kehitelty myös käyttöpääomaerien kiertoajat, jotka kuvaavat aikaa, jolloin yrityksen käyttöpääomaerät muuttuvat rahaksi. Rakennusyritys X:n kiertoaikana käytetään myyntisaatavien kiertoaikaa. Tämä luku antaa viitteitä siitä, kuinka kauan kuluu aikaa, ennen kuin yrityksen myyntituotot kertyvät yrityksen tilille. Myyntisaatavat jaetaan myynnillä per päivä. Tällöin yrityksen liikevaihto jaetaan 365:llä. Myyntisaamiset ovat olennainen osa yrityksen pääomaa ja kiertoajan lyheneminen vaikuttaa positiivisesti yrityksen maksuvalmiuteen. Myyntisaamisten kiertoajan lyhentämistä voidaan edesauttaa kiristämällä laskutusta ja antamalla käteisalennuksia sekä reagoimalla nopeasti maksuviivästyksiin.

Kuvio 11. Case yrityksen ja toimialamediaanin myyntisaamisten kiertoaika

Myyntisaamisten kiertoaika -tunnusluku on vuosien varrella yrityksessä laskenut, mikä ennustaa myyntitulojen siirtymistä yrityksen tilille nopeammassa tahdissa (Kuvio 11). Toimialamediaanissa keskimäinen myyntisaamisten kiertoaika pysyttelee vuosittain 25 – 26 päivän tietämillä. Vuonna 2003 Rakennusyritys X oli hyvin lähellä mediaania vuonna 2003, mutta maksuvalmius on sittemmin parantunut sekä omaan kehitykseen, että toimialatilastoon nähden. Tästä voidaan päätellä, että yrityksellä ei todennäköisesti ole myyntisaatavissa luottotappioita tai saamisia, joiden tuloutus olisi

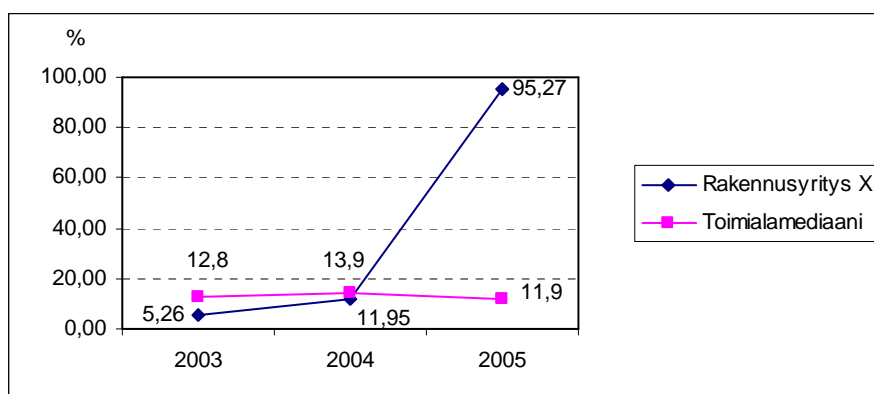
epävarmalla pohjalla. Pienyritykselle nopeaa kiertoaikaa tärkeämpää on lopulta kuitenkin saada kaikki laskutetut eurot kassaan ilman luottotappioita. YTN (2005, 65) muistuttaa, että myyntisaatavien kiertoaikaa, kuin myös nettokäyttöpääomaprosenttia arvioitaessa tulee huomioida, että tunnusluku lasketaan tilinpäätöshetken arvoista, jotka saattavat antaa erilaista tietoa, kuin tilikaudella keskimäärin.

8.4 Vakavaraisuus

Vakavaraisuuden mittaamiseksi on Rakennusyritys X:lle valittu omavaraisuusaste ja suhteellinen velkaantuneisuus. Omavaraisuusaste selvittää, kuinka monta prosenttia oma pääoma on suhteessa taseen loppusummaan. Rakennusyritys X:n omavaraisuusasteen tunnusluvut esitetään kuviossa 6. (Salmi 2005, 142.)

Omavaraisuusaste

Oman pääoman hallitseva tase ei välttämättä ole merkki järkevästä rahoitusrakenteesta, koska omalla pääomalla on vierasta pääomaa suurempi tuottovaatimus. Ilari Salmi kirjoitti kirjassaan talouslehdistöstä lukemaansa, ehkä turhankin yleistävästi, viittausta liittyen järkevään rahoitusrakenteeseen: ” 60 %:n omavaraisuusaste kertoo yrityksen johdon aloitekyvyttömyydestä, ja 70 %:n kohdalla epäillä jo aivokuolleisuutta”. Tämä tarkoittaa sitä, että yrityksen tulisi tietyissä tapauksissa uskaltaa ottaa myös vierasta pääomaa mahdolliseen yritystoiminnan kehittämiseen ja kasvuun. Pääoman rakenteeseen vaikuttaa voimakkaasti myös omistajan oma riskihalukkuus, eli millä pääoma-riski suhteella yrittäjä haluaa toimintaansa liikuttaa. (Salmi 2005, 142-143.)

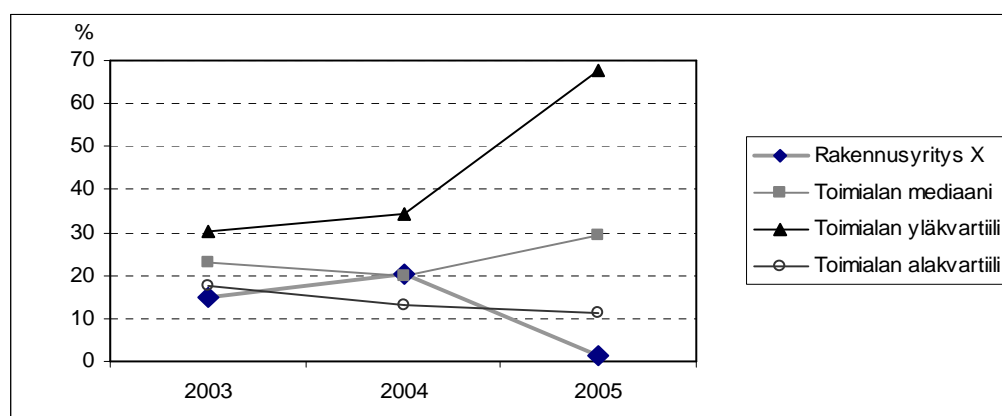

Kuvio 12. Rakennusyritys X:n ja toimialamediaanin omavaraisuusaste 2003 - 2005

Omavaraisuusasteen taso on kehittynyt case yrityksessä voimakkaasti vakavaraisemman yrityksen suuntaan erityisesti vuonna 2004 – 2005, jolloin omavaraisuusaste nousi yli 95 %:n (Kuvio 12). Vankka omavaraisuusaste on merkki siitä, että yritys pystyy hyvin selviytymään kannattavuuden muutoksista ja lyhytaikaisista tappioista. Finnveran toimialatilastossa vertailussa yritys jää sekä vuonna 2003, että vuonna 2004 alle toimialamediaanin, mutta vuonna 2005 sijoittui yli keskimmäisen arvon. Omavaraisuuden tasosta voidaan päätellä, että yrittäjä ei ole halukas ottamaan vieraan pääoman tuomaa riskiä. YTN:n ohjearvot jaetaan niin, että hyvä omavaraisuusaste on yli 40 %, tyydyttävä 20 – 40 %, ja heikko alle 20 %. Tämänkin mittapuun mukaan Rakennusyritys X jää heikoksi kahtena ensimmäisenä vuonna ja aste on hyvä vuonna 2005. Lehtonen (2002, 326) kirjoittaa, että yrityksen omavaraisuusasteen vertaaminen ohjearvoihin ei välttämättä ole järkevää omistajien yksilöllisen riskinottohalun takia. Tässä tapauksessa tunnusluku antaa siis case yrityksestä oikean kuvan, koska yritysjohtaja haluaa toimia omavaraisuuspainotteisessa yrityksessä.

Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus saadaan selville, kun vieras pääoma suhteutetaan liikevaihtoon. Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnuslukua voidaan vertailla ainoastaan siinä tapauksessa, että vertailtavat yritykset toimivat samalla alalla. Perusteluna voidaan mainita, että investointien tarve on toimialoittain erilaista ja yritysten lainansaanti saattaa vaihdella. (Salmi 2005, 143.)

Kuvio 13. Rakennusyritys X:n ja toimialan suhteellinen velkaantuneisuus

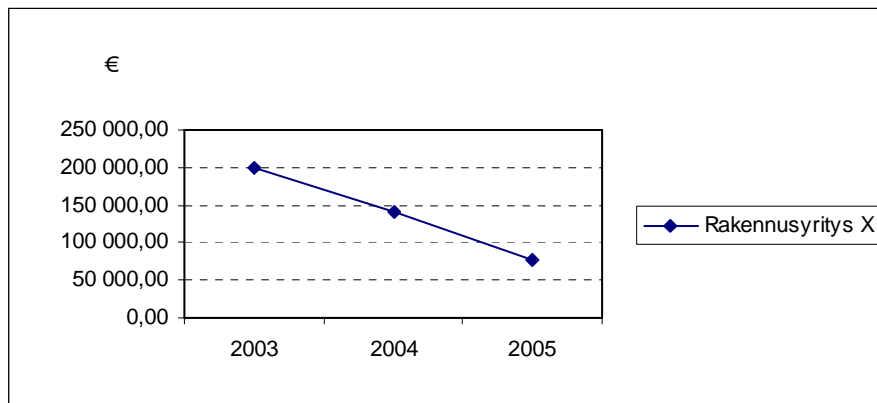
Rakennusyritys X:n suhteellinen velkaantuneisuus kuviossa 13 on ensin noussut ja tämän jälkeen laskenut lähes nolla tasolle. Toimialavertailussa käytetään tällä kertaa

Suomen asiakastiedon keräämää toimialatilastoa, koska Finnveralta suhteelliselle velkaantuneisuudelle ei ollut saatavissa vertailutietoja. Case yritys sijoittuu vuonna 2003 ja 2005 alle toimialan alakvartiilin. Vuonna 2004 se on lähes toimialan keskimäinen luku, joten case yrityksen vakavaraisuus on suhteellisellakin velkaantuneisuudella mitattuna hyvällä tasolla. Kun velkaa on vähän, pystyy yritys jatkamaan toimintaansa tilanteessa, jossa tulosta ei välttämättä syntyisi paljonkaan.

8.5 Kasvu

Yrityksen arviointiin luetaan kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden lisäksi kasvu. Kasvua tarvitaan ennen kaikkea kulujen nousuun (esim. palkkakulut ja raaka-aineet). Yrityksen on pysyttävä mukana hintakehityksessä. Kasvu mielletään myös osana menestyvää liiketoimintaa. Yritys nähdään menestyvän, kun se kasvaa ja kehittyy. Kuten vakavaraisuuden, myös kasvun tason määrää yrityksen omistaja. Vaikka yritys ei kasva, ei se silti tarkoita epätervettä liiketoimintaa. (Salmi 2005, 190-191.) Case yrityksen kasvua kuvaamaan valitaan liikevaihdon kasvu ja henkilöstön määrä.

Liikevaihdon kasvu

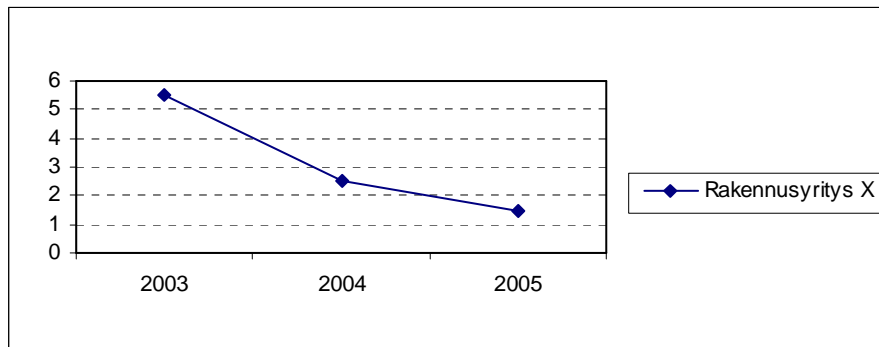

Kuvio 14. Case yrityksen liikevaihdon kasvu vuosina 2003 - 2005

Liikevaihdon lasku kuviossa 14 osoittaa, että yritys ei ole kasvanut, vaan kehitys on hiipunut tarkastelujakson aikana vuosittain. Vertailtavuuteen vaikuttaa inflaatiokehitys ja se mitä tuloutustapaa yritys käyttää, esim. osatuloutus. Yrityksen sisäistä vertailtavuutta vaikeuttaa se, jos yritys on siirtynyt vuosien välillä osatuloutukseen.

(Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 70.) Case yritys ei ole tarkastelujaksona käyttänyt osatuloutusta. Johdon yleisen viestin perusteella voidaan päätellä, että yritys on vasta hakemassa paikkaansa markkinoilla, joten kasvun jyrkästä laskusta ei vielä tarvitse olla huolestunut, kunhan yritys pysyy mukana kustannusten hintakehityksessä jatkossa.

Henkilöstön määrä

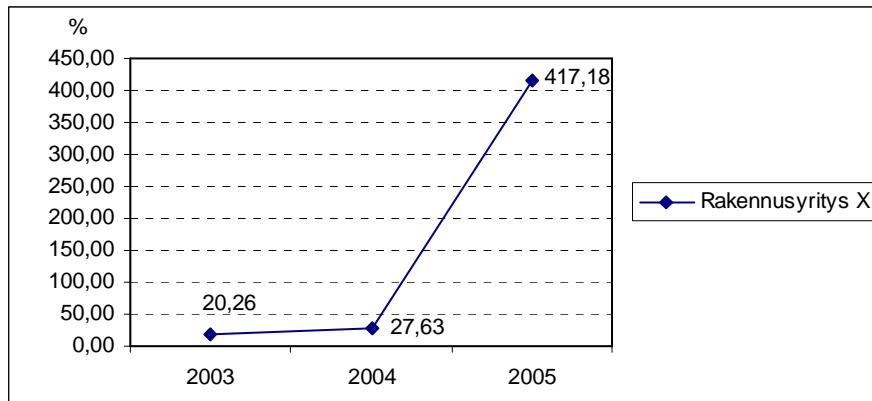
Kuvio 15. Henkilöstön määrä Rakennusyritys X:ssä vuosina 2003 - 2005

Myös henkilöstön määrä osoittaa samaa, kuin liikevaihdon kasvuprosentti (Kuvio 15). Yritys ei ole kasvanut, vaan suunta on negatiivinen. Tämänkin tunnusluvun kohdalla päätelmiä voidaan muodostaa yhteen johdon haastattelun perusteella niin, että yritys kasvupyrkimysten sijaan vakiinnuttaa toimintaansa pienyrityksen tasolla, eikä tulevaisuuden näköpiirissä ole nähtävissä laajennusta. Eri vuosien vertailtavuuteen vaikuttaa se, kuinka paljon yritys käyttää ulkopuolista palvelua. Tässä tapauksessa vuosi 2003 ei ole hyvä vuosi vertailuun, koska yritys aloitti toimintansa ja vielä haki toimintamalliaan. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 70.)

8.6 Konkurssin todennäköisyys

Rakennusyritys X:n taloudellisia edellytyksiä arvioidaan myös Z-luvun avulla, joka ennustaa yrityksen konkurssiriskiä. Konkurssiriskin selvittämiseen käytetään Laitisen kehittämää Z-lukua, joka koostuu kolmesta muuttujasta. Kaavassa konkurssin uhan todennäköisyys muodostetaan rahoitustulosprosentin, quick ration ja omavaraisuusasteen suhteilla. Kaikki muut tunnusluvut on jo laskettu tutkimuksessa aiemmin paitsi rahoitustulosprosentti. Sen kaava on: $(\text{liiketulos} + \text{poistot ja arvonalentumiset} +$

rahoitustuotot – rahoituskulut – välittömät verot) / liikevaihto x 100. Laitisen luokitusasteikko jakaa konkurssiuhan asteikkoon erittäin heikko, heikko, tyydyttävä, hyvä ja erinomainen. (Laitinen E. & Laitinen T. 2004, 307.)

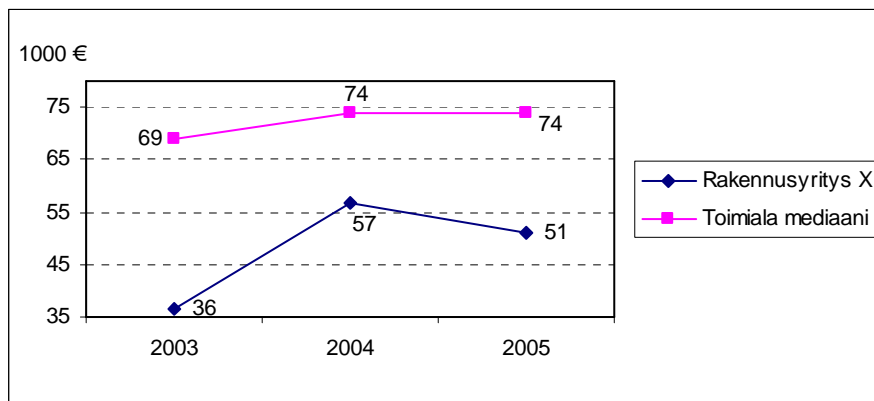

Kuvio 16. Rakennusyritys X:n z-luvun muutos vuosina 2003 - 2005

Kuviosta 16 nähdään kuinka rakennusyritys X sai Z-lukujen arvoiksi 20,26, 27,63 ja vuonna 2005 417,18. Erkki K. Laitisen asteikon mukaan Rakennusyritys X kuuluu vuonna 2003 ja 2004 tyydyttävään luokkaan (18 – 28) ja vuonna 2005 erinomaiseen (yli 40). Näin ollen yrityksen case yrityksen toimintaedellytykset ovat parhaimmillaan vuonna 2005. Kolmen muuttujan kriittinen arvo on 18. Jos yrityksen arvo painuu kriittisen arvon alapuolelle, yritys katsotaan konkurssiyritykseksi.

8.7 Henkilöstön tehokkuus

Viimeisenä tunnuslukuna lasketaan liikevaihto/henkilö, jonka avulla voidaan nähdä, miten tehokkaasti yrityksen henkilöstö on toiminut. Toimialavertailua vaikeuttaa se, että jotkut yritykset voivat käyttää ulkopuolisia palveluja liikevaihdon muodostamiseen, joka vääristää henkilöstön tehokkuutta. (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 94.)

Kuvio 17. Liikevaihto/henkilö case yrityksessä ja toimialalla

Henkilöstöön luetaan palkkakirjanpidon perusteella vuoden 2003 5,5 henkilöä, vuonna 2004 2,5 henkilöä ja vuonna 2005 1,5 henkilöä. Omistajan panokseksi luetaan 1,5 henkilön verran. Vaikkakin yrityksen liikevaihto on laskenut tarkastelujaksolla, on työntekijöiden määrällä mitattuna liikevaihdon kehitys ollut nousujohteista vuoteen 2004 (Kuvio 17). Tieto viittaisi siihen, että yritysjohto on pystynyt tehostamaan henkilökunnan toimintaa ja tehnyt tarvittavia henkilöstövähennyksiä oikeaan aikaan. Toimialatilaston perusteella yrityksen henkilöstöpäätökset ovat olleet suhteellisen kaukana mediaania, joten henkilöstön tehokkuudessa on vielä parantamisen varaa. Toimialan mediaanin käyttöä vaikeuttaa se, kuinka Finnvera laskee omistajan panoksen henkilöstön määrään.

9 TALOUDEN SUUNNITTELU TULEVAISUUTTA VARTEN

Tilinpäätöksen analysointi antaa lähtökohdat tulevaisuutta pohdittaessa. Vaikka analyysi on menneen ajan mittaamista, voidaan sen avulla saada suuntaviivaa siihen, miten yrityksessä tulevaisuuden päätöksiä suoritetaan ja miltä pohjalta yritys jatkaa tulevaisuuteen. Eilisen päivän saavutukset antavat eväitä tulevaan. (Salmi 2005, 107.)

Kun tunnusluvuilla mitataan yrityksen taloudellista tilaa, voidaan menneen ajan tunnusluvuista muodostaa tavoitteita yritysjohtoon väliseksi tulevaisuuden tavoitteiden asettamisessa. Tässä tapauksessa tavoitelaskelmat perustuvat myös Rakennusyritys

X:n johdon ja rakennusalalla toimivien pk-yritysten näkemyksiin toimintansa tulevaisuudesta. (Leppiniemi 2006, 21.)

9.1 Yleinen ennuste tulevasta kehityksestä

Tulevaisuuden tavoitteiden asettamisessa otetaan menneen ajan lisäksi huomioon pk-yritysbarometristä saatavat ennusteet. Suomen Yrittäjien ja Finnveran (2006.) yhteistyön tuloksena julkaistu pk-yritysbarometri antaa viitteitä siitä, miten pk-yritykset näkevät tulevan kehityksen ja mitkä ovat tärkeimmät tulevaan toimintaan vaikuttavat seikat. Syksyn 2006 koottuun julkaisuun on osallistunut n. 3 800 pk-yritystä teollisuuden, rakentamisen, kaupan ja palveluiden aloilta.

Pk-yritysbarometrin mukaan 52 % yrittäjistä ennakoivat suhdanteiden pysyvän nykyisellä tasolla ja 41 % ennakoivat niiden paranevan. Pk-yritysten näkökulmat liiketalouden, kannattavuuden ja vakavaraisuuden muodostumisesta ovat valoisat. Rakentamisessa toimivat yritykset arvioivat suhdanteiden pysyvän ennallaan (56 %) tai nousevan (40 %) vain 4 % yrityksistä ennustaa suhdanteiden heikkenevän. Yleisellä tasolla 60 % yrityksistä odottaa liikevaihdon kasvavan vuoden sisällä ja rakennusalalla ollaan liikevaihdon kasvun kannalla muita aloja enemmän. Kannattavuuden paranevista odottaa 46 % kaikista yrityksistä, mutta rakentamisessa kannattavuus odotetaan pysyvän nykyisellä tasolla enemmän kuin muilla aloilla. (Finnvera 2006.)

Investointienkin nähdään kasvavan tulevaisuudessa. Rakentamisessa 61 % ennustaa investointien pysyvän ennallaan ja 26 % niiden kasvavan. Henkilöstön muutoksista rakennusalalla ollaan eniten sitä mieltä, ettei yrityksen henkilöstössä tapahdu muutoksia. Inflaatio-odotukset liittyvät vahvasti loppu- ja välituotteiden hintojen nousuun. Keskimäärin yritykset odottavat lopputuotteiden hintojen nousevan 2,8 % nykyisestä vuoden sisällä. Rakennuksessa inflaatio-odotukset ovat korkeimmat. Alalla lopputuotteiden hintojen arvioidaan nousevan 4,1 %. Palkkojen nousutahdiksi ennustetaan 3,4 %. Kasvuhakuisuus on yleisesti 10 % yrityksistä ja 42 % arvioi kasvuun mahdollisuuksien mukaan. Vähemmän kasvuhalukkuutta löytyy rakentamisesta kuin muilta yritysbarometrin aloilta. (Finnvera 2006.)

Yleinen ennuste rakennusalalle on hyvä, ennen kaikkea korjausrakentamisen alalla. Ammattirakentajia tarvitaan yhä enemmän 60- ja 70-luvuilla rakennettujen kerrosta-

lojen saneerauksessa. Kohteet vaativat nykyaikaistamista ja kehittämistä tämän päivän vaatimustasolle. Tulevaisuudessa rakennusala tarjoaa yhä enemmän myös työpaikkoja, koska alan keski-ikä on korkea ja työntekijöiden eläkkeelle siirtymisen myötä tarjoutuu tilaisuuksia nuorille osaajille. (Työministeriö 2006.)

9.2 Yrittäjän oma näkemys tulevaisuudesta

Yrittäjä itse näkee tulevaisuuden taloudellisesti vakaana. Päällimmäisenä tavoitteena on toiminnan jatkuvuus ja elannon saanti. Yritys tulee toimimaan nykyisessä työkohteessa erilaisten projektien parissa noin vuoden 2008 loppuun. Yrittäjä arvioi oman laskutusperusteensa mukaan tulevaksi liikevaihdoksi 75 200 euroa vuonna 2007 ja vuonna 2008 yrittäjän asettama tavoite liikevaihdon kasvuksi nykyisillä resursseilla 2 %. Yrittäjä tulee hoitamaan projekteja yksin, koska ammattitaitoista työvoimaa on ollut hankala saada ja tulevat työtehtävät pystyy hän hoitamaan ilman ulkopuolista apuvoimaa. Yrittäjän mielestä toimialalla on paljon työtä tehtävänä, kunhan alalla toimivalla riittää ammattitaitoa. Yrittäjällä itsellään on laaja yhteistyöverkosto, jonka avulla työtä löytyy aina. Näin ollen toiminta nähdään jatkuvan vakaava myös tulevaisuudessa. Lainan hankintaan yrittäjä suhtautuu epäilevästi, koska nykyinen tulovirta riittää kattamaan kaikki kulut. Voittotavoitteita yrittäjällä ei ole. Riittää, kun omalle työlleen saa rahallisen korvauksen ja toiminta on vakaata.

9.3 Riskit

Rakennusyritys X:n riskit liittyvät ennen kaikkea työturvallisuuteen, koska ala luokitellaan tapaturmavaaralliseksi toimialaksi. Sekä yrittäjän, että työntekijöiden turvallisuudesta rakennustyömaalla vastaa yrittäjä itse. Työmaalla toimivien henkilöiden terveyteen ja turvallisuuteen liittyy olennaisesti erilaiset fyysiset työtehtävät, kuten raskaat nostot ja kantamiset. Työsuojelua rakennusalalla hoidetaan tiiviisti viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Henkilöstöriski liittyy muutenkin olennaisena osana pk-yrityksen riskienhallintaan. Tällä hetkellä yrityksen toimintaa pyörittää yrittäjä yksin. Toiminnan jatkuminen vaarantuu, jos yrittäjälle syntyy yllättäen terveydellisiä ongelmia. (VTT 2006.)

Pitkien ja vaativien kohteiden tekemiseen liittyy myös sopimusriski. Vahingonkorvaukset tai erimielisyydet sopimuksen täyttymisestä ovat mahdollisia, jos sopimukset eivät ole täysin ymmärretyt osapuolisten kesken. Myös tuotteen eli rakennuskohteen luovuttamiseen liittyy omat riskinsä, jos kohde ei olekaan asiakkaan odotusten mukainen ja muutenkin turvallinen ja laadukas. (VTT 2006.)

9.4 Ennusteet vuosille 2007 ja 2008

Taulukko 10 esittää arviota tulevasta ja asettaa samalla tavoitteita yrittäjälle. Ennusteissa olevat luvut ovat pyöristettyjä.

TAULUKKO 10. Tulosennuste Rakennusyritys X:lle vuosille 2007 ja 2008, €

	2007	2008
LIKEVAIHTO	75200,00	76700,00
Ostot	-10070,00	-10270,00
Käyttötarvikkeet	-300,00	-310,00
Henkilöstökulut	-6000,00	-6000,00
Yrittäjän palkka	-30000,00	-30000,00
Työasut	-15,00	-15,00
MYYNTIKATE	30822,00	32113,00
Kiinteät kulut	-6020,00	-6020,00
KÄYTTÖKATE	24802,00	26093,00
Poistot	-1813,13	-1517,71
LIKEVOITTO	22988,87	24575,29
Rahoitustuotot	30,00	30,00
VOITTO ENNEN VEROJA	23018,87	24605,29
Verot	-5755,00	-6150,00
TILIKAUDEN VOITTO (ILMAN VARAUKSIA)	17263,87	18455,29

Liikevaihto lähtee yritysjohtoon näkemyksestä. Kahden vuoden liikevaihdon realistinen tavoite on helppo määrittellä, koska työtehtävissä käytetään samaa tuntiveloitusta työstä riippumatta ja keskimääräinen työtuntien kertyminen on pääpiirteittäin tiedossa. Yrittäjän arvio liikevaihdon kehittymisestä on + 2 % joka resurssien puitteissa on

mahdollista. Näin ollen yrittäjä arvioi liikevaihdon kertymiseksi v. 2007 noin 75 200 euroa ja vuodelle 2008 76 700.

Ostojen ja käyttötarvikkeiden euromääräinen arvio lasketaan liikevaihdosta. Tässä vaiheessa otetaan kustannusarvioiden määrää mietittäessä mukaan vuoden 2006 elokuuhun asti koottu tuloslaskelma. Keskimääräistä prosenttiarvoa laskettaessa otetaan vuosien 2004, 2005 ja vuoden 2006 keskiarvo. Vuosi 2003 jätetään arviossa pois, koska kyseessä on yrityksen ensimmäinen varsinainen toimintavuosi ja se poikkeaa eniten jälkimmäisistä vuosista.

Ostojen arvoksi saadaan 13 % liikevaihdosta ja käyttötarvikkeiden 0,4 %. Ostoihin sisällytetään myös kustannusten nousu, joka tilastokeskuksen mukaan on noin 3 %. Kiinteät kulut oletetaan pysyvän vuodesta 2005 muuten samana, paitsi liikkeenjohdon mukaan kiinteissä kuluissa esiintyvää vuokratuloja ei kahtena seuraavana vuonna ole, joten kiinteiden kulujen arvoksi saadaan 6020 euroa.

Yrittäjä ei aio palkata työvoimaa. Näin ollen henkilöstökuluihin arvioidaan ainoastaan yel-maksun määrä ja lakisääteiset vakuutukset, jotka ovat kahtena aikaisempina vuotena olleet noin 6 000 euroa. Henkilöstökulut ulkopuolisen työvoiman osalta ovat tulevan työtarjonnan mukaan kuluja, jotka vaihtelevat. Yrittäjän palkaksi ennustetaan laskennallisen palkkorjauksen sijaan suurempi palkkakulu. Poistot arvioidaan jatkuvan 25 % menojäännöspoistolla. Korkokuluja ei parina peräkkäisenä vuonna 2004 - 2005 ole ollut, joten niitä ei laiteta ennusteeseen. Välittömät verot arvellaan sijoituvan hyvin lähelle 25 %:n osuutta voitosta ennen veroja.

Tase-ennuste tehdään vastaavaa puolelle (TAULUKKO 11). Koneista ja laitteista, kalustosta sekä moottoriajoneuvoista suoritetaan 25 % menojäännöspoistot jonka laskemisessa on huomioitu ensin tulevan tilinpäätöksen 2006 poistot. Myyntisaamiset ja rahat ja pankkisaamiset arvioidaan suhteessa liikevaihtoon. Myyntisaamisten osuus liikevaihdosta on vuosina 2004 - 2006 ollut 4,4 % ja pankkisaamiset 20 %.

TAULUKKO 11. Tase-ennuste Rakennusyritys X:lle vuosille 2007 ja 2008

Vastaavaa	2007	2008
Koneet ja laitteet	491,02	368,27
Kalusto	210,48	157,86
Moottoriajoneuvot	4737,87	3553,4
Mysa	3308,8	3374,8
Rahat ja pankkisaamiset	15040	15340
Vastaavaa yhteensä	23788,17	22794,33

Vastattavaa puolta on vaikea ennustaa, koska vuode 2006 tilinpäätöstä ei tähän tutkimukseen ole vielä käytettävissä. Todennäköisesti vastattavaa puoli pysyy hyvin lähellä vuoden 2005 arvoja, paitsi toimintavarausta on tuloutettava siinä tapauksessa, että yritys ei käytä ulkopuolista työvoimaa. Pitkäaikaisia velkoja ei omistajan mukaan olla yritykseen ottamassa.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

10.1 Yleisesti tilinpäätöksen perusteella

Vaikka liikevaihto on heikentynyt tarkastelujaksolla, on tilikauden tulos silti parantunut. Tähän on vaikuttanut ennen kaikkea henkilöstökulujen määrän väheneminen ja käytetty hinnoittelu. Tästä voidaan päätellä se, että yrityksen käyttäessä ”ulkopuolista” työvoimaa, kannattavuus on heikompaa.

Yleisesti toimialaan verrattuna yritys pystyy tuottamaan liikevaihtoa vähemmillä aineilla ja tarvikkeilla, kuin toimialalla keskimäärin. Henkilöstökulut ovat vuosina 2003 – 2004 olleet lähellä toimialan kuluja, mutta vuonna 2005 kaukana siitä. Yritys on käyttänyt toimintaansa enemmän liiketoiminnan muita kuluja, kuin toimialan yritykset, mutta liiketoiminnan muut kulutkin näyttäisivät olevan laskusuunnassa. Koneiden ja kaluston lisääminen sai vuonna 2005 yrityksen poistot hyvin lähelle keskimääräistä arvoa. Rahoitustuototkin ovat lähellä toimialaa, mutta verojen osuus on suurempi. Yritys näyttäisi myös tukeutuvan pankkitiliin muita oman toimialansa ra-

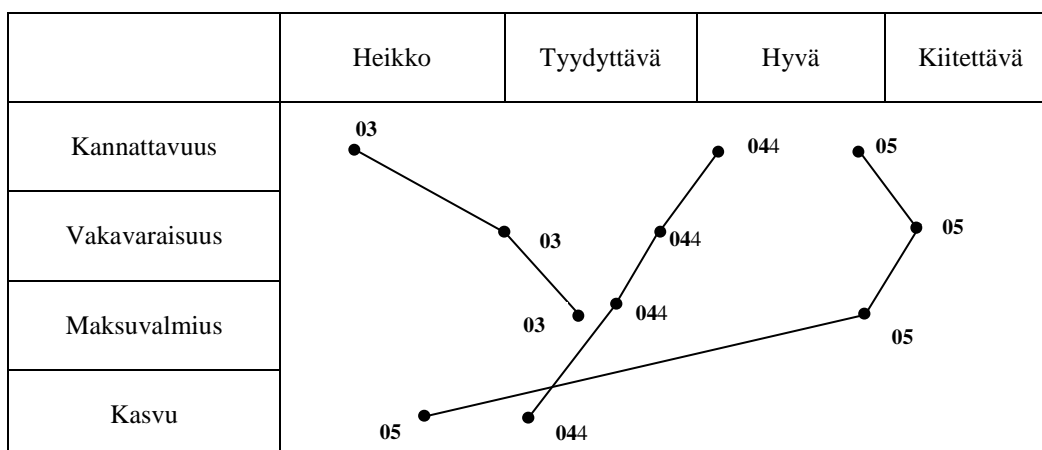
kennusyrityksiä enemmän ja muutenkin taseen rakenne on oma pääoma painotteinen.

10.2 Tunnusluvut ja ennustaminen

Sekä käyttökateprosentti, liiketulosprosentti, että nettotulosprosentti ovat siis kasvaneet hyppäyksittäin vuositasolla. Näiden voittoprosenttien perusteella voidaan todeta, että kannattavuus on parantunut. Toimialatilastoihin peilaten yrityksen kannattavuus on jäänyt alle keskitason vuonna 2003. Seuraavana vuonna käyttökateen- ja liiketulosprosentin mukaan, Rakennusyritys X on hieman yli toimialan mediaania ja nettotulos hyvin lähellä. Vuonna 2005 tunnusluvut osoittavat, että kannattavuus on reippaasti yli keskitasoa.

Rakennusyritys X:n vakavaraisuuteen viittaavien tunnuslukujen perusteella yrityksen toiminta ei ole ainakaan liiallisen vieraan pääoman takia vaarassa. Kuitenkin voidaan sanoa, että vieraan ja oman pääoman suhde viimeisenä tarkasteluvuonna saattaa olla ehkäpä liiankin vahva. Yksityisliikkeessä omistaja vastaa yrityksen veloista koko omaisuudellaan. Päätelmiä voidaan tehdä näin ollen siihen suuntaan, että yrittäjä varmistaa vakavaraisuudella sen, että heikkona toiminta-aikana hänen yksityistaloutensa ei vaarannu ja toimintaa voidaan jatkaa, jos tappion muodostuminen on ohimevä. Yrityksen vahva kannattavuus antaa myös tulevaisuudelle enemmän vaihtoehtoja rahoituksen suhteen eli hyvän mahdollisuuden saada vaikkapa kasvun edistämiseksi vierasta pääomaa.

Maksuvalmiutta kuvaavat tunnusluvut antoivat toisistaan poikkeavia viestejä. Quick ratiolla mitattuna yrityksen selviytyminen lyhytaikaisista veloista oli hyvä vuosina 2003 ja 2005 kun taas nettokäyttöpääomavarat ovat huvenneet kauas toimialan medianista vuonna 2005. Myynnistä kertyvät tulot tilinpäätöshetkellä saadaan yrityksen tilille keksimäärin 15 päivässä vuosina 2004 ja 2005, kierto on ollut hidasta 2003. Kaikkein eniten kehitettävää yrityksellä on siis maksuvalmiuden kohdalla. Nettokäyttöpääomaa tulee seurata ja myyntisaamisten kiertoaikaa pitää yhtä hyvällä tasolla, kuin tähänkin asti. Tunnuslukujen havainnollistaminen yhdessä kuviossa antaa tiivistetyn selvityksen yrityksen kehityksen tilasta (Kuvio 18).

Kuvio 18. Case yrityksen talouden kehityksen kuvio vuosina 2003 - 2005 (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 179.)

Talouden kehityksen kuvio kokoaa kannattavuuden, vakavaraisuuden, maksuvalmiuden ja kasvun luvut yhteen. Kuvio antaa informaatiota siitä, missä ollaan kiitettävällä tasolla ja missä heikkoja. Tunnuslukujen perusteella yritys on vuonna 2003 ollut kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvuilla mitattuna heikolla tasolla. Vuonna 2004 yritys on noussut tyydyttävälle tasolle. Vuodesta 2003 vuoteen 2004 kasvu on ollut hiipuvaa, joten se saa arvoasteikolla heikon tuloksen. Vuonna 2005 yrityksen sijoitus on ollut asteikolla hyvän ja kiitettävän rajalla sekä kannattavuuden, vakavaraisuuden että maksuvalmiuden kannalta. Kuvion mukaan kasvussa on parantamisen varaa. Vaikka kasvu ei olekaan yrityksen tavoitteena, on silti pidettävä huolta siitä, että yritys pysyy mukana talouden kehityksessä ja kustannusten nousussa. Yritysjohdon tavoitteena oli siis lähinnä toiminnan vakiinnuttaminen. Tähän on tutkimuksen perusteella päästy vuonna 2005 ja toiminta jatkuvuus on myös tulevaisuudessa vakaata.

10.3 Tutkimustehtävän ratkaiseminen

Analysointia varten oli saatavissa hyvin paljon teorian tietoa, jotka mahdollistivat teoriaosaltaan luotettavan analyysin. Tilinpäätöksien lisäksi oli käytettävissä laajat tuloslaskelmat ja taseet sekä johdon asiantuntemus, jotta tarvittavat yksityiskohtaiset tiedot saatiin oikaisua varten. Luotettavan oikaisun perusteella pystyttiin muodostamaan tehokkaat analysointitavat: prosenttilukumuotoinen tilinpäätös, trendianalyysi

ja tunnusluvut. Jotta tunnusluvuista saatiin selvä kuva kannattavuudesta, maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta, valittiin tutkimuskohteille useita tunnuslukuja. Taustatietojen pohjalta laskettiin euromääräinen ennuste kahdelle seuraavalle toimintavuodelle. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa ennen kaikkea se, että tunnusluvun arvo on laskettu tilinpäätöksien arvoista oikein ja tunnuslukujen kaavat on ymmärretty oikealla tavalla. Tutkimustulosten pohdinnan laajuutta ja syvällisyyttä rajoittaa tutkijan oma kokemus alasta ja kyky löytää laajempia kokonaisuuksia. Lähteissä käytettiin esimerkkeinä useimmiten osakeyhtiötä. Pienyrityksen tilinpäätösanalyysistä oli puolestaan erittäin vähän olemassa olevaa tietoa.

10.4 Menetelmän rajoitukset

Yrityksen koko vaikutti tilinpäätöksen analyysiin. Oikaisuja ei tarvittu kuin erien uudelleen järjestelyillä ja palkkakorjauksella. Tunnuslukuja oli käytettävissä rajoitusti ennen kaikkea yrityksen yhtiömuodon ja koon takia. Tunnusluvuissa ei voitu laskea yhtä kattavia arvoja kuin esimerkiksi pörssiyhtiössä, jossa tutkimuksessa käytettyjen tunnuslukujen lisäksi voidaan laskea myös osakekohtaisia tunnuslukuja ja korollisen vieraan pääoman tunnuslukuja. Laskennallinen palkkakorjaus on tehty YTN:n ohjeiden mukaisesti, mutta sen riittävyys omistajan palkan todelliseksi määräksi on suhteellisen pieni pienyrityksessä, jossa omistajan työpanos on olennainen. Todellisuudessa omistajan ottama ns. palkka on paljon suurempi. Tutkimuksessa päädyttiin kuitenkin käyttämään ohjearvoa, jotta vertailu toimialan lukuihin olisi luotettavampaa.

10.5 Jatkotoimenpide-ehdotukset

Tutkimuksen hyödyt riippuvat siitä, miten käyttökelpoiseksi yritys kokee tehdyn analyysin ja siitä johdetut ennusteet. Ennusteiden hyväksikäyttö näkyy siinä, että yritys tarkistaa ennusteet vuonna 2007 ja 2008 sekä katsoo, miten lähellä ennusteluvut ovat toteutuneita arvoja ja mistä syyt mahdollisiin poikkeamiin johtuvat. Tunnuslukujen laskeminen on jatkossa helpompaa, koska kaavat ovat valmiina Exceltaulukkolaskentaohjelmassa. Kun tilinpäätöksiä on käytettävissä useamman vuoden ajanjaksolta, onnistuu tulevaisuudessa yrityksen taloudellinen tilanteen kokonaisuuden näkeminen paremmin ja pystytään tekemään parempia ennusteita.

LÄHTEET

Finnvera Oyj. 2006. Vertaile toimialojen tunnuslukuja. [online]. [Viitattu 9.10.2006] Sivujen toteutus: Finnvera Oyj. Saatavissa: <http://www.finnvera.fi/index.cfm?id=1483>.

Hyvönen, T. 2004. Yrityksen talouden analyysi [online]. [Viitattu 13.11.2006] Sivujen toteutus: Timo Hyvönen. Saatavissa: <http://www.uta.fi/~yytihy/Opetus/RaPe/talanal1.pdf>.

Lahti, P. & Viljaranta J. 2001. Rakennus- ja urakointiliikkeen kirjanpito & tilinpäätös. Helsinki: RTK-Fakta.

Laitinen, E. & Laitinen, T. 2004. Yrityksen rahoituskriisin ennustaminen. Helsinki: Talentum.

Lehtonen, R. 2002. Taloustiedolla tulosta. Helsinki: Talentum.

Leppiniemi, J. 2006, Tilinpäätöksen lukeminen – Tulkitse signaalit oikein, Tilisanoimat, 77 (2), 19-21.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2000. Tilinpäätöksen tulkinta. Porvoo: WSOY.

Neilimo & Uusi-Rauva 2001. Johdon laskentatatoimi. Helsinki: Edita.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita.

Salmi, I. 2005. Mitä tilinpäätös kertoo?. Helsinki: Edita.

Salmi, I. & Rekola-Nieminen L. 2004. Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. Helsinki: Edita.

Suomen asiakastieto 2006. Voitto+, nro 2. Helsinki: Suomen asiakastieto.

Suomen Yrittäjät ry & Finnvera Oyj 2006. Pk-yritysbarometri, syksy 2006. [online]. [Viitattu 9.11.2006] Sivujen toteutus: Suomen Yrittäjät ry. Saatavissa: [http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/e150b0b9a95085bac2256c290038d389/29078e68a0c526ffc22572020039b08c/\\$FILE/barometri2_06.pdf](http://www.yrittajat.fi/sy/home.nsf/e150b0b9a95085bac2256c290038d389/29078e68a0c526ffc22572020039b08c/$FILE/barometri2_06.pdf).

Tilastokeskus. 2006. Teollisuuden ja rakentamisen tilinpäätöstiedot 1999-2004. [online]. [Viitattu 4.12.2006] Sivujen toteutus: Tilastokeskus. Saatavissa: <http://pxweb2.stat.fi/>.

Työministeriö 2006. Talonrakennusala [online]. [Viitattu 9.11.2006] Sivujen toteutus: Työministeriö. Saatavissa: <http://www.ammattinetti.fi/>.

VTT 2006. Pk-yrityksen riskienhallinta [online]. [Viitattu 28.1.2007] Sivujen toteutus: Tietovalta Oy. Saatavissa: <http://www.pk-rh.com/default.html>.

Yritystutkimusneuvottelukunta ry. 2005. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudeamus.

TILINPÄÄTÖKSEN 31.12.2003 LIITETIEDOT

KONEET JA KALUSTO

Hankinnat tilikaudella	885,25
Poisto suunn.mukaan	<u>221,00-</u>
	664,25

MYYNTISAAMISET

A.Lind Oy	10484,21
T.Lepistö	<u>4406,64</u>
	14890,85

VARAUKSET

Toimintavaraus	12403,00
----------------	----------

OSTOVELAT

Lännen puhelin Oy	131,51
Ameros Oy	<u>461,16</u>
	592,67

SIIRTOVELAT

Eläkevakuutus 12/03	651,89
matkalaskut	22776,07
Laskenn.tapaturmavak.	3409,00
Laskenn.tyött.vak.	<u>583,00</u>
	27419,96

MUUT VELAT

Ennakonpidätysvelka	573,73
Sotuvelka	87,04
Alv-velka	<u>837,29</u>
	1498,06

16.2.2004

TILINPÄÄTÖKSEN 31.12.2004 LIITETIEDOT

KONEET JA KALUSTO

Koneet ja kalusto 1.1.	664,25
Hankinnat tilikaudella	11229,89
Poisto suunn.mukaan	<u>166,06</u>
	11728,08

MYYNTISAAMISET

Ikkunatehdas Hautanen Oy	6413,48
--------------------------	---------

SIIRTOSAAMISET

Tapaturmavak.palautus	4100,00
-----------------------	---------

VARAUKSET

Toimintavaraus	8071,23
----------------	---------

SIIRTOVELAT

Eläkevakuutus 12/04	289,57
matkalaskut	<u>26834,32</u>
	27123,89

MUUT VELAT

Ennakonpidätysvelka	220,70
Sotuvelka	38,32
Alv-velka	<u>1654,14</u>
	1913,16

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TILIKIRJOISTA

Päiväkirja	atk-tulosteena
Pääkirja	atk-tulosteena
Tasekirja	sidottuna

25.2.2005

TILINPÄÄTÖKSEN 31.12.2005 LIITETIEDOT

KONEET JA KALUSTO

Koneet ja kalusto 1.1.	11728,08
Hankinnat tilikaudella; tietokone	1163,93
Poisto suunn.mukaan	<u>3222,00-</u>
	9670,01

MYYNTISAAMISET

Tmi Tero Lepistö	3228,12
------------------	---------

VARAUKSET

Toimintavaraus	548,00
----------------	--------

MUUT VELAT

Alv-velka	927,57
-----------	--------

LUETTELO KÄYTETYISTÄ TILIKIRJOISTA

Päiväkirja	atk-tulosteena
Pääkirja	atk-tulosteena
Tasekirja	sidottuna

22.2.2006

2.

TASE 31.12.2004		
	2004	2003
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	11728,08	664,25
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	6413,48	14890,85
Siirtosaamiset	4100,00	
Rahat ja pankkisaamaiset	19904,84	28685,89
VAIHTUVAT VASTAAVAT yht.	30418,32	43576,74
VASTAAVAA yhteensä	<u>42146,40</u>	<u>44240,99</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Oma pääoma tilik. alussa	2327,20	15135,07
Yksityistilit	21446,10-	23736,19-
MUU OMA PÄÄOMA		
Tilikauden voitto	24156,92	10928,42
OMA PÄÄOMA yht.	5038,12	2327,30
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ		
Toimintavaraus	8071,23	12403,00
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat		592,67
Siirtovelat	27123,89	27419,96
Muut velat	1913,16	1498,06
VIERAS PÄÄOMA yht.	29037,05	29519,69
VASTATTAVAA yhteensä	<u>42146,40</u>	<u>44240,99</u>

LIITE 5

2.

TASE 31.12.2005	2005	2004
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	9670,01	11728,08
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	3228,12	6413,48
Siirtosaamiset		4100,00
Rahat ja pankkisaamaiset	18313,02	19904,84
VAIHTUVAT VASTAAVAT yht.	21541,14	30418,32
VASTAAVAA yhteensä	<u>31211,15</u>	<u>42146,40</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Oma pääoma tilik. alussa	5038,12	2327,20
Yksityistilit	16042,36-	21446,10-
MUU OMA PÄÄOMA		
Tilikauden voitto	40739,82	24156,92
OMA PÄÄOMA yht.	29735,58	5038,12
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ		
Toimintavaraus	548,00	8071,23
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Muut velat	927,57	1913,16
VIERAS PÄÄOMA yht.	927,57	29037,05
VASTATTAVAA yhteensä	<u>31211,15</u>	<u>42146,40</u>

1.

TASU 31.12.2004

2004

2003

TULOSLASKELMA 1.1.2004-31.12.2004

PYSYVÄT VASTAAVAT

Aineelliset työsäilykkeet

Kassa ja kassat

2004

2003

LIIKEVAIHTO

141382,89

200022,48

Materiaalit ja palvelut

Ostot tilikauden aikana

14997,22-

13472,06-

Henkilöstökulut

Palkat

26904,09-

78407,45-

Henkilösivukulut

Eläkekulut

7058,81-

14043,44-

Muut henkilösivukulut

5086,77-

11084,62-

Henkilöstökulut yhteensä

12145,58-

103535,51-

Liiketoiminnan muut kulut

47056,22-

61521,10-

Suunnitelman mukaiset poistot

166,06-

221,00 -

LIIKEVOITTO

40113,72

21272,81

Rahoitustuotot ja -kulut

Korkotuotot

33,33

40,71

Korkokulut

31,84-

VOITTO ENNEN SAT.ERIÄ,VAR.

40147,05

21281,68

Tilinpäätössiirrot

Varausten muutos

4331,77

5000,00-

Tuloverot

20321,90-

5353,26-

VIERAS PÄÄOMA

TILIKAUDEN VOITTO

24156,92

10928,42

Ostovelat

Sirtovelat

Muut velat

VIERAS PÄÄOMA yhteensä

22037,05

20519,60

VASTATTAVAA yhteensä

42146,40

44240,99

1.

TULOSLASKELMA 1.1.2005-31.12.2005

	2005	2004
LIIVEVAIHTO	76553,26	141382,89
Materiaalit ja palvelut		
Ostot tilikauden aikana	10943,47-	14997,22-
Henkilöstökulut		
Palkat	1826,75-	26904,09-
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	6607,86-	7058,81-
Muut henkilösivukulut	999,39-	5086,77-
Henkilöstökulut yhteensä	9434,00-	12145,58-
Suunnitelman mukaiset poistot	3222,00-	166,06-
Liiketoiminnan muut kulut	11774,35-	47056,22-
LIIVEVOITTO	41179,24	40113,72
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	31,16	33,33
VOITTO ENNEN SAT.ERIÄ,VAR.	41210,40	40147,05
Tilinpäätössiirrot		
Varausten muutos	7523,23	4331,77
Tuloverot	7993,81-	20321,90-
TILIKAUDEN VOITTO	<u>40739,82</u>	<u>24156,92</u>

Käyttökate-%		
	$\frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$	x 100
Liiketulos-%		
	$\frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$	x 100
Nettotulos-%		
	$\frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}}$	x 100
Oman pääoman tuotto-%		
	$\frac{\text{Nettotulos (12 kk)}}{\text{Oikaistu oma pääoma keskimäärin tilikaudella}}$	x 100
Kokonaispääoman tuotto-%		
	$\frac{\text{Nettotulos + rahoituskulut + verot}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin tilikaudella = kokonaispääoma}}$	x 100
Omavaraisuusaste, %		
	$\frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma - saadut ennakot}}$	x 100
Suhteellinen velkaantuneisuus		
	$\frac{\text{Oikaistun taseen velat - saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}}$	x 100
Nettokäyttöpääoma-%		
	$\frac{\text{Nettokäyttöpääoma}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}}$	x 100

Quick ratio

$$\frac{\text{Rahoitusomaisuus - osatuloutuksen saamiset}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma - lyhytaikaiset saadut ennakot}} \times 100$$

Liikevaihto/henkilö

$$\frac{\text{Liikevaihto (12 kk)}}{\text{Henkilöstö keskimäärin}} \times 100$$

Z-luku, kolme muuttujaa

$$+ 1,77 \times \text{rahoitustulosprosentti} + 14,14 \times \text{quick ratio} \\ + 0,53 \times \text{omavaraisuusaste}$$